

30 år av stolthet

– En granskning av mediernas rapportering av Pride

LEDARE

30 år av stolthet

Då spottade man och kastade ägg, nu sjunger man med och applåderar. I sommar är det 30 år sedan den första Homosexuella frigörelseveckan arrangerades i Stockholm. Sedan dess har RFSL bytt logga från den rosa triangeln som bars av homosexuella fångar i nazitysklands koncentrationsläger till regnbågsflaggan som symboliserar mångfald och respekt. Festivalen har vuxit och blivit Pride och HBT-personers rättigheter har kommit upp på de flesta av riksdagspartiernas agendor.

Vi har granskat Dagens Nyheters och Aftonbladets rapportering av Pridefestivalen sedan första frigörelseveckan 1979 för att se hur förändringarna speglas i medierna. Vi har dels undersökt hur stort utrymme arrangemanget har fått och dels försökt urskilja förändringar i hur HBT-personer porträtteras i samband med festivalen. Vi har också undersökt hur journalister positionerar sig själva gentemot HBT-rörelsen och festivalen.

Vi ville hitta förkla-

ringar till varför rapporteringen har utvecklats från att nämna festivalen med endast några artiklar till att den har blivit en händelse som genererar mängder av nyheter och kuriosatexter.

Vi har intervjuat både personer som har varit med och arrangerat eller deltagit i festivalen och journalister som har jobbat på tidningarna under åren. Vår önskan är att det här magasinet ska ge en bred bild av hur tidningarnas rapportering av Pride har förändrats och samtidigt ge plats för en diskussion med arrangörer och journalister kring förändringarna och de problem som har uppstått. Förhoppningen är också att denna diskussion ska mynna ut i förslag på hur rapporteringen kan bli bättre.

Vi har grävt ner oss i artiklar fyllda av kärlek och stolthet. Men också fördomar och avståndstagande. Och en hel del schlager ●

Redaktionen

Innehåll

- 2 Ledare
- 3 Här tar vi vid
- 4 Från sjukdom till mainstream
- 7 Så här såg det ut
- 8 Räddningen i sommartorkan
- 11 Kvinnor lika viktiga som män
- 12 Läderbögar, MC-flator och schlagerfantaster
- 15 Aftonbladet kommer ut
- 16 Från homosex till HBT
- 18 Notiser
- 19 Reglerna som upprörde
- 20 "Nu tycker alla bara att det är roligt"
- 21 30 år senare
- 22 När läsarna har ordet
- 23 Medierna tar Pride landet runt

Foto: Anna Mäki

Foto: Lisa Olofsson

Foto: Anna Mäki

Här tar vi vid

När Homosexuella frigörelseveckan bara hade arrangerats i tre år kom examensarbetet *Snuskigt. Onaturligt. Det var några av kommentarerna...* från JMK. Författarna undersöker hur medierna rapporterar från RFSL: s årliga demonstrationer och konstaterar att frigörelsedagarna, som 1979 blev frigörelseveckan, har fått allt mer utrymme i medierna.

Efter den här rapporten kom inte mycket forskning om bevakningen av frigörelseveckan, som sedan blev Pride-festivalen. Under 1990- och 2000-talen dyker det däremot upp rapporter om hur homosexuella porträtteras i medierna. I *Fiendebilder* lyfter Benny Henriksen fram problem i rapporteringen från 50- till 80-talet. 1996 ger folkhälsoinstitutet ut boken *Öppenhet och motstånd*, där Martin Andreasson undersöker hur svenska medier skildrat homosexualitet 1990-1994. Journalisten Emma Sahlman skrev 2005 rapporten *Hundbajs och böghkrav* om hur HBT-personer skildras i medier på 2000-talet. Hennes undersökning inkluderar alltså inte bara homosexuella, som de tidigare undersökningarna gjort.

Agenda Setting-teorin är relevant för vår granskning eftersom det finns ett samspel mellan medieuppmärksamheten och att HBT-personers rättigheter kommit upp på den politiska dagordningen. Ämnen som får stort utrymme i medierna anses vara viktiga. Det skrivs otroligt mycket om Pride i dag och det är svårt för läsarna att undgå festivalen. Här kommer också teorierna om nyhetsvärdering in – varför har bevakningen ökat så mycket? Vad är det som gör att det blir nyheter? Teorier om ”vi” och ”de” har vi använt eftersom vi anser att det är av stor betydelse hur journalisten positionerar sig gentemot Pride och HBT-rörelsen. Det är

stor skillnad i vad journalisten förmedlar till läsaren beroende på om man skriver om ”de”, om man skriver neutralt eller om man är ”vi” med HBT-rörelsen. Det senare förmedlar bilden att ”gay är okej” som en av intervjupersonerna säger. Det är alltså av stor vikt vilket perspektiv tidningen, medvetet eller omedvetet, väljer att rapportera från.

Vi tar vid där *Snuskigt. Onaturligt. Det var några av kommentarerna...* slutar. Vi har undersökt skildringen under frigörelseveckan och Pride och inte skildringen av HBT-personer generellt. Däremot kommer vi in på hur HBT-personer porträtteras under festivalen. Vi har avgränsat oss till att undersöka vart tionde år, med start 1979 då frigörelsedagarna blev en hel vecka och den senaste Pridefestivalen 2008. De två övriga åren blev 1988 och 1998. Vi valde att granska den största dagstidningen och den största kvällstidningen, det vill säga Dagens Nyheter och Aftonbladet. Fokus har ibland hamnat främst på 1998 och 2008. Dels för att utrymmet i medierna är så ofantligt mycket större under de perioderna. Dels för att det samtidigt har skett en lika ofantlig förändring i hur man rapporterar.

I dag handlar medierapporteringen inte bara om homosexuella utan begreppet HBT används för att inkludera bisexuella och transpersoner. 2006 lanserades varianten HBTQ, där Q står för queer, som har fått viss spridning. En del använder begreppet HBTQI som även inkluderar intergender. Vi har valt att använda HBT i arbetet eftersom det är det begrepp som har blivit praxis och används av medierna. Helt enkelt för att inte skapa för-

virring mellan våra egna artiklar och våra undersökta/citerade artiklar.

Ofta skriver vi Pridefestivalen istället för Stockholm Pride, som är det formella namnet på arrangemanget. Detta för att skilja arrangemanget från organisationen Stockholm Pride. När vi bara skriver festivalen syftar vi oftast på både frigörelseveckan och Pridefestivalen ●

Illustration: Lisa Olofsson

Samtliga texter i magasinet är skrivna och redigerade av Lisa Olofsson och Cecilia Alstermark. Detsamma gäller grafiken. Bilden på förstasidan är tagen av Anna Mäki. Vid övriga bilder och illustrationer framgår vem som har tagit/ritat dem.

Ett antal personer återkommer magasinet igenom för att kommentera resultaten av vår undersökning. Dessa är Martin Andreasson, statsvetare och författare till rapporten *Öppenhet och motstånd – om homosexualitet i massmedia 1990-1994*, Annika Hamrud, journalist på Dagens Nyheter, Jon Voss, som varit med sedan de första frigörelsedagarna och är porträtterad i en av artiklarna från 1979 och jobbar med HBT-media samt Anna Mohr och George Svéd som länge jobbat inom RFSL.

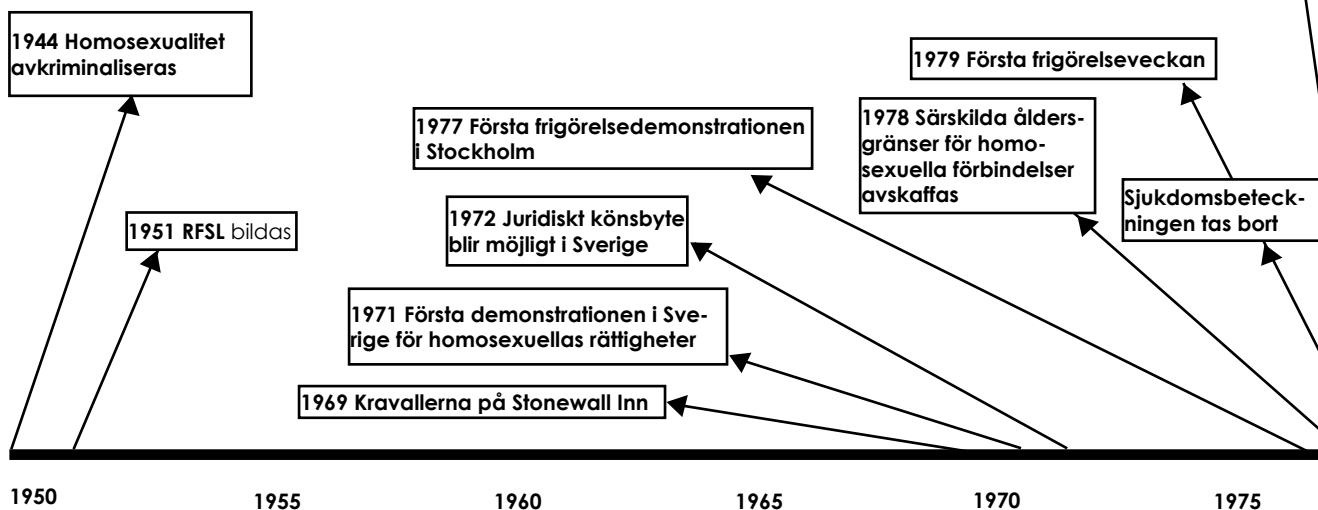
Från sjukdom till

Foto: QX Arkiv/Eva Ejlerfors

På socialstyrelsen under ockupationen 1979. Stående i bilden till höger är Barbro Westerholm, socialstyrelsens generalsekreterare och längst ut till vänster syns Jon Voss, då 19 år.

mainstream

”Vi är arga inte snälla. Vi är homosexuella.” Så lät det på Socialstyrelsens kontor under frigörelseveckan 1979. Sedan dess har den svenska HBT-rörelsen vunnit många politiska segrar. Vi ger oss på det omöjliga och försöker sammanfatta historien – från avkriminalisering till könsneutral äktenskapsbalk.

Foto: QX Arkiv/Eva Ejlerfors

Under den första frigörelseveckan i Stockholm 1979 tränger sig en grupp på 30-40 personer in på Socialstyrelsen i Stockholm. Man vecklar ut en banderoll och börjar skandera slagord: ”Nu ska sjukdomsstämpeln bort. Annars blir processen kort.”

Homosexualitet betecknades som en social rubbning, och några aktivister hade sjukskrivit sig med hänvisning till sin sexuella läggning.

– Jag var 35 år när jag blev frisk, säger Anna Mohr, som har varit aktiv i RFSL i nästan 30 år.

Hon berättar att bakgrunden till den första frigörelseveckan var att uppmärksamma orättvisor och att synliggöra. Hon beskriver ockupationen av Socialstyrelsen som ett startskott.

– Man gjorde något väldigt konkret till-

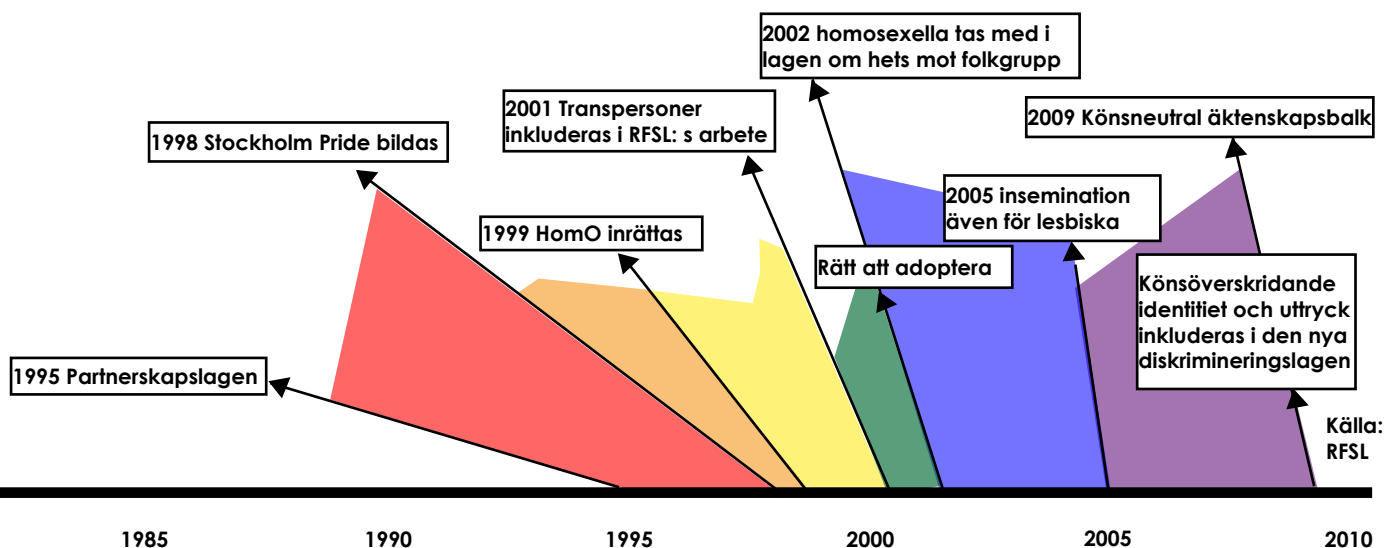
sammans. Man vågade sitta där och man fick ett resultat väldigt fort.

Sjukdomsdiagnosen var borta ett par månader senare.

En brytningstid

HBT-rörelsens kamp i Sverige började dock långt före den första frigörelseveckan. RFSL bildades 1951, bara sex år efter avkriminaliseringen. Stig-Åke Petersson skriver i *Homo i Folkhemmet* att organisationen arbetade i hård motvind under de första åren. I rapporten *Snuskigt, onaturligt, det var några av kommentarerna...* konstaterar författarna att få HBT-personer vågade framträda i medierna. När någon intervjuades var det ofta anonymt och de artiklar som publicerades tog upp homosexualitet som ett problem.

1969 tröttnade besökarna inne ►

på trans- och gaybaren Stonewall Inn i San Fransisco på polisens trakasserier och vid en razzia mot lokalen slog besökarna tillbaka. Efter flera dagars kravaller tvingades polisen till slut ge upp. George Svéd, som tidigt engagerade sig i RFSL och var ordförande för RFSL Stockholm under 80- och 90-talen, beskriver det som en bytningstid. Inspirerade av kampen i USA växte en falang inom RFSL som bokstavligen ville dra bort de tjocka gardinerna på RFSL:s lokal i Stockholm.

70-talet var decenniet då HBT-rörelsen i Sverige började agera öppet. Tidigare hade organisationen framför allt arbetat med att stärka enskilda medlemmar, men nu började man i större utsträckning arbeta utåt.

– Det blev viktigt att visa att vi finns mitt bland andra människor, säger George Svéd, och berättar att ett slagord under de första frigörelsedemonstrationerna löd "Vi är många fler, de flesta av oss står bland er". Ett annat lät "ut ur buskarna, in i ledet" och riktade sig till alla de som brukade synas på RFSL:s arrangemang, men som nu stod i publiken.

Upp i riksdagen

Under 70-talet började saker hända på riksdagsnivå. 1972 blir Sverige första land i världen att tillåta juridiskt könsbyte, 1973 uttalar regeringen att "en samlevnadsform mellan två människor av samma kön är ur samhällets synpunkt fullt acceptabel levnadsform" och 1978 tas slutligen de särskilda åldersgränserna för homosexuella förbindelser bort.

Under 70-talet började homosexuella framträda i medierna i artiklar som handlar om hur det är att leva som homosexuell.

– 70-talet var en öppen tid, det var ingen homofob tid, säger Jon Voss, som varit aktiv festivalbesökare sedan den första frigörelseveckan och nu är chefredaktör för tidskriften QX.

På 80-talet infördes ett statligt förbud mot bastuklubbar och det dök upp krav på att alla homosexuella män skulle testa sig för hiv. Homo- och bisexuella män målades ut som smittospridare.

Jon Voss tycker ändå att 80-talet förde med sig något positivt, trots aidskrisen.

– Man var tvungen att ta oss på ett mer seriöst sätt. Det började handla mer om vardagen, att leva i relationer, inte bara festa och knulla. På grund av aids fick

Foto: Lisa Olofsson

◀ Anna Mohr har länge jobbat inom RFSL och säger att hon har varit "professionell homo i snart 30 år".

George Svéd var ordförande för RFSL Stockholm under 80- och 90-talen. Nu är han enhetschef på Diskrimineringsombudsmannen. ▼

Foto: Cecilia Alstermark

också RFSL pengar så att man kunde anställa en massa människor.

Under 90-talet fortsatte HBT-rörelsen att vinna segrar i riksdagen. George Svéd upplever att införandet av partnerskapslagen 1995 blev en viktig vändpunkt.

– Efter det har acceptansen ökat så enormt.

Frigörelseveckan blir Pride

1998 bildades organisationen Stockholm Pride och tog över arrangemanget av frigörelseveckan. George Svéd berättar att det fanns ett visst motstånd till omorganiseringen.

– Man tyckte att RFSL var för politiskt och jag var rädd att Pride skulle bli lite politik. Så här efteråt visade det sig att jag hade fel.

I mediernas rapportering märks från 1998 en förändring i att fokus har flyttat från att beskriva problem till att skildra glädje och firande.

– Det var en stor diskussion i början av 80-talet, säger Jon Voss. Kim Kile, en nordisk förkämpe, sa att det aldrig får bli så att frigörelseveckan blir vår julaf-

ton. Men jag tycker att det här firandet en gång om året är så otroligt viktigt. Det är viktigt att få fira vår värld.

I samband med att Stockholm Pride tog över frigörelseveckan inkluderade festivalen transpersoner för första gången och under veckan hölls den första transträffen med syfte att diskutera framtida mål för en svensk transrörelse.

Mycket har förändrats sedan 1979. Anna Mohr och George Svéd berättar om hur publiken spottade och kastade ägg under de första demonstrationerna.

– Nu sjunger folk med istället för att spotta på, säger George Svéd. Man fnissar åt fyndiga ekipage och skrattar med.

– Det har gått från sjukdom till mainstream, sammanfattar Anna Mohr ●

LÄSTIPS

- Fiendebilder av Benny Henriksson
- Snuskigt. Onaturligt. Det var några av kommentarerna... av Claes Redler, Stefan Lönnqvist och Erik Lindfeldt
- Homo i folkhemmet av Martin Andreasson

Så här såg det ut

1979 Jag är glad att jag är bög heter en artikel i Aftonbladet. Den handlar om vikten av att visa öppet att man är homosexuell och på så sätt bryta tystnaden. Texten tar upp arrangemangen inom frigörelseveckan men artiklarna från perioden handlar

aldrig om själva demonstrationen. Flera artiklar beskriver främst hur det är att leva som homosexuell. Och det är bara män som porträtteras.

I Dagens Nyheter publicerar man *Homosexuellas rätt att adoptera livligt debatterad* och det är anmärkningsvärt att endast

politiker som är positiva till homosexualas rätt att adoptera kommer till tals.

Artiklarna från året är seriösa. Dagens Nyheter skriver om ockupationen av socialstyrelsen utan att ta med någon som "är emot". En utstickande artikel från året är *Puss på Tom* i Aftonbladet där man väl-

jer att inleda med en negativ bild i stället: "Snuskigt, onaturligt. Det var några av kommentarerna till den årliga homosexdemonstrationen i Stockholm igår."

1988 Det här året finns bara en nyhetsartikel som anknyter till frigörelseveckan. Det är en artikel i Dagens Nyheter om att RFSL har delat ut årets homofobipris till Aftonbladet. Ett pris som Dagens Nyheter själva fick ta emot två år tidigare. I övrigt består rapporteringen av två notiser

om arrangemang under festivalen i kalendarieformat, krönikan *Gayvågen – de homosexuella slår tillbaka* om böcker och film med "homotema" och en ledare i Aftonbladet som handlar just om hur lite det skrivs. Benny Henriksson skriver i *Fiendebilder* att rapporteringen av HBT-

relaterade frågor under den här perioden koncentrerades kring negativa ämnen. 70-talets positiva porträtt är som bortblåsta och inte ens under frigörelseveckan bemödar sig tidningarna med att ge en annan bild.

1998 "Hårdingar i läder. Två nyanlända läderbögar pussar varandra i Tantolunden. Över 50 motorcykelburna homosexuella kom i går till Stockholm för att delta i Europrideparaden". Så lyder bildtexten till Dagens Nyheters artikel *Vi är hårdare än andra bögar*. Generellt tycks läderbögar vara journalisternas favoritstereotyper 1998, men som Martin Andreasson skriver i *Öppenhet och motstånd* finns under 90-talet också en större förståelse för mångfalden och variationen bland homo- och bisexuella.

Utrymmet som vigs åt festivalen har ökat explosionsartat sedan 1988 och båda tidningarna använder särskilda vinjetter

för artiklar som handlar om Pride. Det här är också första året som festivalen avslutas med en parad och själva Prideparaden står i fokus i rapporteringen.

Materialet hamnar nu främst på nöjes- och kultursidor men har också smugit sig in i ledare och debattartiklar. Dagens Nyheter puffar med Pridematerial på ettan. Många artiklar har en positiv framtoning och handlar om stolthet och glädje. Aftonbladet kallar Pride för "en folkfest". Festivalen har börjat involvera kändisar och i artiklarna syns bland andra Dana International, Eva Dahlgren, Mark Levengood och Jonas Gardell.

Faximil: Aftonbladet 26/7-98

2008 "Inte ens en godismuta kunde få arrangörerna att i förväg avslöja vad Europrides famösa schlagerkväll hade att erbjuda." Med de orden inleder Dagens Nyheter artikeln *Stjärnorna intog Pride*. Kändisfokus har nu blivit ännu mer markant än 1998.

Personer intervjuas sällan i egenskap av att vara HBT-personer utan för att de på något sätt är involverade i festivalen.

I tidningarna myllrar det av roligt och lättillgängligt material, framför allt i Aftonbladet. Nu exploderar också ledarna och krönikorna fram. Ökningen av den här typen av artiklar märktes redan 1998, men nu är de betydligt fler. I Aftonbladet skriver Calle Norlén en krönika varje dag från Pride.

Merparten av materialet ligger kvar inom nöje och kultur men förekommer

också på helt nya platser, som på ekonomisidorna.

Paraden har nu utvecklats till en händelse som det inte bara rapporteras om utan som läsarna också informeras om i förväg. I artikeln *80 000 väntas gå i paraden på lördag* får Dagens Nyheters läsare tips om var man ska stå för att se bäst. Tidningen verkar ha fått upp ögonen för en ny grupp i sammanhanget, nämligen paradpubliken.

Räddningen i sommartorkan

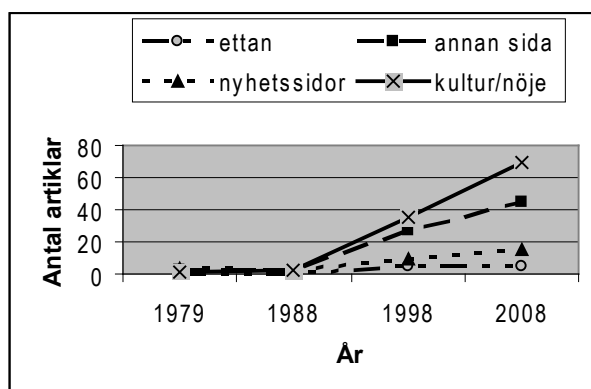
Från sju artiklar 1979 till 135 förra året. Pridefestivalen får i dag betydligt större plats i medierna än under de första frigörelseveckorna. Men utvecklingen är inte konstant. 1988 uteblev bevakningen till förmån för aidskrisen.

Under festivalen 1988 publicerade Aftonbladet en text på ledarsidan med rubriken *Mycket kvar att göra för homosexuella*. Man skriver: "Homosexuella frigörelseveckan har inte rönt någon större uppmärksamhet i massmedia, trots de möjligheter den givit att spegla andra aspekter av homosexualitet än aids..."

Även om det sammanlagda resultatet av granskningen visar en enorm ökning av material syns en minskning i bevakningen mellan 1979 och 1988. Ledartexten visar att det fanns en medvetenhet på tidningen om att bevakningen uteblivit, samtidigt rapporterar varken Aftonbladet eller Dagens Nyheter från frigörelseveckan det här året utan nämner bara arrangemanget i förbifarten. Det bör kanske också nämnas att ledaren publicerades dagen efter att Aftonbladet fått RFSL: s årliga homofobipris.

– HBT-frågorna kidnappades av aids. Vi var jätterädda att allt skulle flyttas 100 år tillbaka i tiden. Så blev det inte, trots fokus på sjukdom, säger George Svéd.

Artiklarnas placering i tidningen

Diagrammet visar hur mycket antalet artiklar har ökat inom tidningens olika delar.

I rapporten *Fiendebilder* som granskar mediernas skildring av homosexualitet från 50- till 80-talet konstateras att rapporteringen blev mer negativ under mitten av 80-talet. Man skriver om en tillbakagång till jargongen som användes under 50-talet. Homosexualitet berördes i artiklar som handlade om pojkprostitution, bastuklubbarna eller aids. Kanske var det svårt för tidningarna att kräva nedläggningar av bastuklubbar och samtidigt bevaka frigörelseveckan.

Jon Voss tror dock inte bara att medierapporteringen uteblev på grund av attityderna inom medierna.

– Det fanns kanske också en trötthet inom rörelsen att formulera och hjälpa medierna. Rörelsen var ganska tillbakapressad under den perioden. Det var inte det här glädjebudskapet.

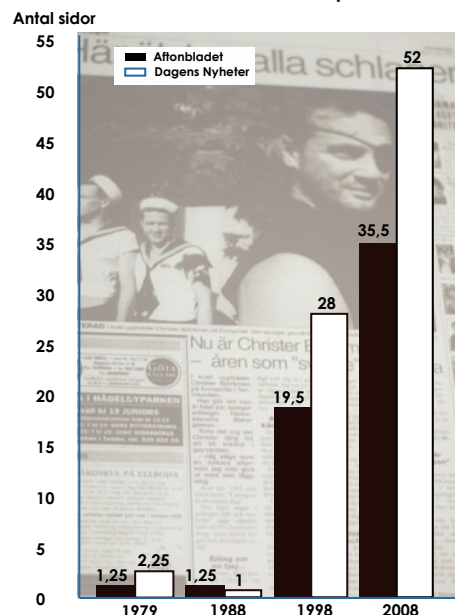
Kaboom!

Under den första frigörelseveckan skrev Dagens Nyheter och Aftonbladet tillsammans sju artiklar. Under Europride 2008 skrev tidningarna tillsammans fler artiklar per dag.

– Nu är det enormt mycket media, konstaterar Jon Voss. Frigörelseveckan var ett litet arrangemang som RFSL, en organisation, stod bakom. Det var på en annan nivå. När frigörelseveckan var riktigt stor under 80-talet gick kanske 3 000 i demonstrationen. Plötsligt kom det 15 000 i paraden, kaboom! Då blir det något att skriva om.

Det finns många möjliga förklaringar till den enorma ökningen av resurser tidningarna lägger på bevakningen av Pride. Enligt den amerikanska journalisten Walter Lippmans nyhetsdefinition från 1922 är en nyhet helt enkelt en händelse som man tror att det finns respons för hos allmänheten. Sedan 1979 har antalet festivalbesökare ökat från 300-400 till nästan 45 000, vilket kan ses som en markör för ett

Antal sidor om Pride per år

ökat intresse. Sedan den första paraden 1998 har också publiken som tittar på paraden ökat.

Parallellt med att festivalen vuxit i storlek har frågor som rör HBT-personers rättigheter börjat debatteras i riksdagen och många reformer har genomförts. Flera teorier om nyhetsvärdering lyfter fram kriterier som handlar om att händelser som anses socialt betydelsefulla har större chans att bli nyheter. Att frågorna behandlas i riksdagen är ett tecken på att de är accepterade och anses viktiga.

En effekt av att HBT-personers rättigheter har blivit en del av den allmänna debatten är att sensationsvärdet i frågorna har minskat.

– Det ska mycket till idag för att det ska väcka rubriker. Vid valet 2006 gick det inte längre att göra en nyhet av att riksdagsledamöter är homosexuella, säger statsvetaren Martin Andreasson.

Det minskade sensationsvärdet har dock inte hejdat mediernas växande intresse för Pride.

"Vilken tur att det är Pride"

Under festivalveckan 1979 fanns nästan alla artiklar om festivalen på tidningarnas nyhetssidor, men med åren har Pride spridit ut sig över hela tidningen. 2008 har arrangemanget hittat in på Dagens Nyheters ekonomisidor, där man skri-

En ovanlig syn. Det är framför allt Prideparks kändisar och konserter som intresserar medierna. Debatterna i Pridehouse får mindre utrymme.

Foto: Lisa Olofsson

ver om *Stolta sponsorer* och om kanal 5: s satsning på "Gayteve". Framför allt har bevakningen på kultur- och nöjessidorna ökat. 1998 och 2008 listas mängder av Pride-seminarium och konserter i tidningarnas kalendarium. Detta har antagligen till viss del att göra med att festivalen under åren har fått fler programpunkter. Göteborgs Postens journalist Maria Domellöf Wik konstaterar också i en analys i *JMG Granskaren* att nöjesjournalistiken generellt ökade avsevärt mellan 1979 och 1999. 2008 skulle Dagens Nyheters På Stan-bilaga nästan kunna förväxlas med ett Prideprogram. Artiklarna om Pride har fått egna vinjetter och festivalen beskrivs som den klart viktigaste nöjeshändelsen för stunden.

Annika Hamrud, journalist på Dagens Nyheter, tror att en annan förklaring till

att man skriver mycket om festivalen är att den numera alltid hålls under en av årets nyhetsfattigaste veckor.

– Den tränger inte ut material från medierna. Jag tror inte att bevakningen skulle bli så stor om festivalen låg en annan vecka. Man tänker "vilken tur att det är Pride, annars hade vi inte haft någonting att skriva."

Det är först 1998 och 2008 som Pride omskrivs på ledarplats, och då främst i Dagens Nyheter. Att festivalen med åren har börjat engagera journalister märks också i att antalet krönikor på ämnet blivit fler. I rapporten *Mediernas vi och dom* skriver Ylva Brune att ledarsidorna har hög status eftersom de antas vara en viktig del i det offentliga samtalet. På samma sätt sätter kultursidorna "dagordningen för det offentliga samtalet kring konst,

teater, film och litteratur".

1998 har Dagens Nyheter också börjat skriva om Pride på förstasidan. Att Aftonbladet inte skriver om festivalen på förstasidan och att Dagens Nyheter generellt har mer material kan bero på att Aftonbladet är rikstäckande medan Dagens Nyheter har lokalt fokus på Stockholm.

Kändisar och fotomoments

Med åren har Pridefestivalen utvecklats till ett arrangemang som besitter många av de egenskaper som anses viktiga enligt modernare teorier om nyhetsvärdering. Den involverar betydligt fler kändisar än vad den gjorde 1979 och inte minst paraden gör sig bra på bild.

– När Stockholm Pride bildades fick man jätteduktiga marknadsförare som pumpade ut massa roliga och fotomäsiga ►

Arrangörerna har radat upp sig och fotograferna flockas.

Foto: Rosalie Haglund

idéer, säger Annika Hamrud.

Inför Pride 2006 blev det stora rubriker när det avslöjades att Jan Guillou skulle invigningstala. Många var upprörda och arrangörerna fick kritik för att i första hand välja invigningstalare som väcker medieuppmärksamhet när man borde välja personer som har betydelse för HBT-rörelsen.

– Det är klart att det finns ett tydligt syfte att invigningstalarna ska väcka debatt. Ett av festivalens syfte är att synliggöra och det är klart att det finns strategier för att få uppmärksamhet, säger Anna Söderström som var presschef för Stockholm Pride 2008.

George Svéd berättar att det alltid har funnits en medvetenhet om att det är viktigt att synas i medierna, även om man inte alltid har kunnat kosta på sig sådana strategier som man har i dag. Han nämner RFSL:s prisutdelning till institutioner och kända personer som en tidig medievänlig programpunkt.

– Medierna har stor betydelse för hur homosexuell kärlek skildras för gemene man,

det är ett fönster ut. Det är en smart strategi att knyta till exempel Reinfeldt till festivalen

och visa att kända människor som uppfattas som "goda" har tagit ställning för ●

Faximil: Gay har blivit mainstream, Aftonbladet 31/7-08

Favoriter på Pride

1998

Dana International
Mark Levensgood & Jonas Gardell
Gudrun Schyman
Eva Dahlgren & Elva Attling

2008

Tina Rosenberg
Mona Sahlin
Alcazar-gänget
Den indiska prinsen
Magnus Carlsson

Agenda setting

Mediernas makt ligger inte främst i att tala om vad folk ska ha för åsikter, men vad man ska ha åsikter om. Ämnen som får stort utrymme i medierna anses vara viktiga och medierna påverkar därmed vilka frågor som kommer upp på den politiska dagordningen.

The Agenda setting function of mass media – McCombs and Shaw

LÄSTIPS

- Fiendebilder av Benny Henriksson
- Medierna och demokratin, kapitlet Journalistikens nyhetsvärderingar av Bengt Johansson
- Mediernas vi och dom, kapitlet Den dagliga dosen av Ylva Brune
- JMG Granskaren, artikeln Vart har analysen tagit vägen? av Maria Domellöf Wik

I paraden men inte i medierna

Kvinnor får i dag lika mycket plats som män när man skriver om Pride. Homosexuella syns mer än bisexuella. Och transpersoner verkar passa bättre på bild än i text.

2008 syns lika många kvinnor som män i artiklarna. Det är en stor skillnaden jämfört med Martin Andreasson och Emma Sahlman gjorde sina undersökningar. 1998 stod männen fortfarande för hälften av huvudpersonrollerna och 1979 var det bara män som intervjuades och syntes på bild. Anna Mohr säger att den ena orsaken till det är att kvinnor då, ännu mindre än i dag, uppfostrades till att ta plats och uttala sig offentligt.

– Den andra är att eftersom det var

män som förde kampen var det också de som syntes. Det var inte lätt som kvinna att komma in i en organisation som består av män. Män som inte är intresserade av kvinnor egentligen.

En annan skillnad är att det 1979 bara var homosexuella som syntes i tidningarna i samband med festivalen. I dag framgår inte i samma utsträckning vad personerna har för sexuell läggning men när det framgår är homosexuella fortfarande i majoritet.

Få bisexuella

Heterosexualitet och bisexualitet lyser med sin frånvaro. Det går många heterosexuella i paraden, men man finner det kanske inte intressant att betona deras sexuella läggning? Särskilt anmärknings-

värt är att bisexuella endast har huvudrollen i två artiklar, båda från 2008. Eftersom sexuell läggning sällan skrivs ut längre så hade det å andra sidan varit konstigt om det hade tryckts mer på vilka som är just bisexuella. Det är intressantare att se på *hur* det skrivs om bisexuella. Och att det bara är bisexuella kvinnor som syns. I en artikel om Kim Kärnfalk framkommer att hon är bisexuell, men man har ändå vinklat det på "lesbiskt sex". I artikeln *Jag tänker inte ge några goda råd* om Birgitta Stenberg nämns bara bisexualiteten i förbifarten och utgör ingen viktig del i texten. Det finns en artikel från 1998 där en person är bisexuell, men huvudpersonen är lesbisk. Där skriver man om "riktiga" lesbiska och bisexuella.

Transpersoner främst på bild

1988 fanns en artikel som handlar om en transperson. 1998 och 2008 är transpersoner huvudpersoner i fyra artiklar från respektive år. Däremot syns transpersoner ofta på bild. Man illustrerar gärna texter med transvestiter eller Drag Queens oavsett vad de handlar om.

– Det är lätt att illustrera så för det är den bilden mottagaren har, säger Martin Andreasson.

En förklaring till att transsexuella sällan intervjuas kan vara att många som genomgår eller har genomgått könskorrigering inte identifierar sig som transpersoner utan som kvinnor eller män. Bland artiklarna i den här granskningen intervjuades inte en enda kvinna-till-man-transperson.

Lukas Romson, som föreläser om transfrågor, berättar att kvinna-till-man-transpersoner är osynliggjorda i medierna i allmänhet. Han tror att en anledning till att man hellre skriver om man-till-kvinnatranspersoner är att det finns större möjligheter att exotisera med sexuella undertoner, alltså säljer det bättre. Han poängterar också att kvinna-till-man-transpersoner ofta är socialiserade att synas och höras mindre.

Martin Andreasson tror även att man-till-kvinnatranspersoner är lättare att komma i kontakt med.

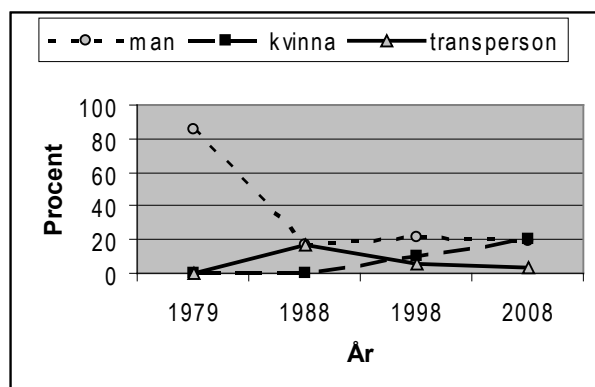
– Man har organisationer som medierna känner till. Det är fortfarande få transpersoner som vill framträda med namn ●

Femmemaaffians flagg i paraden 2008.

Foto: Lisa Olofsson

Huvudpersonernas kön respektive år

Diagrammet visar andelen kvinnor, män och transpersoner bland huvudpersonerna i artiklarna från respektive år. Att det inte alltid blir sammanlagt 100 % beror på att kön inte alltid framgår.

Läderbögar, MC-flator och schlagerfantaster

”Homosexuella älskar genren.” Det handlar naturligtvis om schlager. Tidningarnas beskrivningar av HBT-personer är ibland nästan larvigt generaliserande, men Jon Voss och Annika Hamrud tycker inte att stereotyperna är ett problem.

”...allt som allt 152 [ekipage] samt en bedagad husbil. Det var något oklar om den tillhörde karnevalen eller om det bara var en förvirrad turistfamilj på väg mot slot-tet.” Vad är det som får Dagens Nyheters journalist att ifrågasätta husbilen i pa-raden? Kanske strömmar inte Alcazar ur högtalarna och den körs antagligen inte av en drag queen. Eller är det vedertaget att HBT-personer aldrig campar?

I tidningarnas bevakning av Pridepara-den framträder ofta stereotyper i stil med det som i rapporten *Svenska nyhetsmedier och mänskliga rättigheter i Sverige* kallas ”välviljans schabloner”. Författaren Ylva Brune konstaterar att ”det [är] synd att grupper som syns så litet i medierna ska behöva uppträda i roller som smickrar en fördomsfull betraktare”.

Inget problem

Annika Hamrud tycker dock inte att ste-reotyperna nödvändigtvis är ett problem.

– Jag är inte upprörd över att medierna fungerar på det viset. Det gör de alltid. Det är bildmässigt, vilken karneval det än är så tar man de flashiga bilderna. Det finns de som tycker att de inte blir re-presenterade. Om det hade varit väldigt smalt hade det varit ett problem, men idag tycker jag inte att det är så.

Jon Voss håller med.

– Jag har inget emot stereotyper alls. De visar hur vår värld ser ut. Möjli-gen om man bara visar drag queens ständigt och jämt, då blir man lite trött. Men om det är en bredd tycker jag bara att det är bra.

I artikeln *Vem är vem under prideyran?* i Aftonbladet 2008 presenteras ett antal pride-karaktärer med illustration och kort text. Karaktärerna som nämns är ak-tivisterna, tuffa bruden, schlagerbögen, faghagen, showaren, gay- och heterosvenssons. Arti-keln kan naturligtvis omöjligt täcka in hela HBT-spektrat, vilket man också konstaterar i ingressen, men det blir väl-digt tydligt att journalisten har sina favoritkaraktärer.

Försäljning och polarisering

Kanske ser åsikterna om stere-otyper olika ut beroende på om man jobbar med medier eller inte. Annika Hamrud och Jon Voss har båda en väldigt till-låtande inställning. Anna Mohr däremot tycker fortfarande att stereotyperna är ett problem

eftersom de skapar en smal bild som byg-ger på försäljning och polarisering.

– Vad visar man i paraden? Är det mig man visar? Jag är inte så förtjust i schlager och jag har ingen skiftnyckel i bakfickan. Det handlar om mediernas intresse. Det är inget kul att visa upp massa tanter i 60-årsåldern.

Anna Mohr tror att mediernas bil-der kan göra det svårare för HBT-personer att vara öppna.

– Man talar om gaykulturen. Gay-kulturen gillar schlager och har mjuka handleder,

det är mycket transor, det är glitter och glamour. Ja, det är en del av gaykulturen. Men vadå gaykulturen? Jag tillhör också gaykulturen. Det här är något som de flesta inte kan identifiera sig med.

Hon tror också att den smala bilden av vilka HBT-personer är kan försvåra arbe-tet för lika rättigheter och tar ett exempel från SVT då en diskussion om adoption il-lustrerades med en bild av nakna rumpor från Pride. Anna Mohr berättar att hon konsekvent tackar nej till att medverka i mediedebatter som bygger på polarise-ring mellan HBT-personer och personer som argumenterar mot HBT-personers rättigheter.

– Det bidrar till självförakt eftersom homofobi släpps fram.

Gay och normal

”Fjolliga, läderbögar, manliga flator, ex-trema transor och så vidare. Allt är så ex-tremt som det bara går [...] Media ger helt fel bild av oss vanliga HBT-personer”. Så

” Vad visar man i para-den? Är det mig man visar? Jag är inte så förtjust i schlager och jag har ingen skift-nyckel i bakfickan.

Faximil: Vem är vem under Pride-yran, Aftonbladet 25/7-08

står det i debattartikeln *Vi är inga sexdårar* i Aftonbladet 2008. Nog tycks journalister generellt ha svårt att slita blicken från inoljade sockertoppar i perfekt åtsmitande tanga. Men det görs faktiskt också försök att skildra just "vanliga" HBT-personer, vilket verkar innebära utan både motorcykel och boa. Det tycks finnas en viss önskan både inom medierna och inom vissa delar av HBT-rörelsen att pressa undan Prideparadens vulgära och provocerande inslag. "Jag kan känna mig som en förebild; som ett bevis på att det går att vara gay och vara normal" säger en intervjuperson i artikeln *Homosexuella ungdomar går egna vägar* i Dagens Nyheter 2008. Citatet är också uppslaget i en billboard.

Jon Voss och Annika Hamrud är överens om att medierna inte borde försöka urskilja några "vanliga" HBT-personer. De tycker att den kritiken av rapporteringen är underlig dels för att det är konstigt att påstå att det skulle finnas några "vanliga" HBT-personer och dels för att Pride knappast handlar om att visa upp någon slags "vanlighet".

"Gayvärldens favoritmusik".

Schlagern återkommer som något som förenar HBT-rörelsen. I artikeln *Här älskar alla schlager* från Aftonbladet 1998 konstaterar journalisten att "Homosexuella älskar genren" och man listar "Bögarnas schlagerfavoriter".

Man beskriver också gärna homosexuella män som "fjolliga". I krönikan *Fjollfri hudvård* i Dagens Nyheter 2008 skriver journalisten, apropå Pride, om när hennes homosexuella vän frågade vilken brunkräm hon använder. Visserligen ifrågasätter hon varför inte män skulle kunna ha brunkräm men hon distanserar sig genom att beskriva hur chockad hon blev över att få frågan från en man: "Hudkräm. Män ska väl inte ha hudkräm. Blääh!" Homosexuella män ställs sedan i kontrast till en garanterat krämfri och förmodat heterosexuell "myggbiten älgjägare i Karesuando".

Den hårda läderbögen är en annan karaktär som medierna ägnat stor uppmärksamhet. Bilden är vanlig 1998, till exempel i artikeln *Vi är hårdare än andra bögar* i Aftonbladet. Det är intressant att läderbögen 2008 knappt längre finns med i tidningarna utan mer eller mindre tycks ha blivit utklassad av den fjolliga schlagerbögen.

Vanliga? Prideparaden 2008.

Foto: Rosalie Haglund

Stereotyperna av män är klarare än de av kvinnor. Bland bilderna av lesbiska återkommer beskrivningen av motorcykelflötorna i paraden och detaljer som påvisar klassiskt manliga attribut. "... inga mjuka handleder där..." konstaterar till exempel journalisten i *Stolt och högljudd fest* i Dagens Nyheter 1998.

Det förekommer också beskrivningar där journalister verkar haka upp sig på detaljer i festivaldeltagares utseenden. I artikeln *"Vi visar att vi finns"* i Aftonbladet 1998 presenteras till exempel en intervjuperson med namn, ålder, "med kortklippt hår i hetsigt rött...".

"en blond peruk som sitter lite snett"

Det är svårt att urskilja stereotyper i porträtteringen av transpersoner eftersom

transpersoner medverkar i så få av artiklarna i den här granskningen. Annika Hamrud tycker att det är extra viktigt att journalister tänker sig för vid porträttering transpersoner.

– Man är så fast i han och hon. Ofta tänker inte journalisten på T-aspekten. Numera är man insatt i H och B men man förstår inte T. Toleransen har inte kommit lika långt när det gäller transpersoner.

I *News and sexuality* skriver Willow Arune att beskrivningar av transpersoner ofta lutar åt det sensationella. Det gäller även för vissa av artiklarna i den här granskningen. Det händer att man raljerar kring intervjupersoners könsuttryck, i stil med rubriken *Han är årets Miss* i Aftonbladet 2008.

Lukas Romson, som är transaktivist ►

Publiken radar upp sig inför paraden 2008.

Foto: Rosalie Haglund

och föreläser om transfrågor tycker att de raljerande inslagen är ett problem: "Jag är inte mycket för 'humor' där det är underförstått att personer som inte passar i könsnormen är lustiga."

Journalister tenderar också att överdrivet markera detaljer i intervjupersonernas kroppsspråk och utseende. Lukas Romson menar att exotiseringen fungerar som en särskiljande faktor och befäster en vi och de-känsla. I vissa artiklar verkar man dessutom leta efter fel. I *ellenora* från 1998 skriver journalisten: "Han har en blond peruk som sitter lite snett, klänning och lågskor..." Beskrivningen av den sneda peruken kan knappast tolkas på annat sätt än som en markör för att journalisten upplever och vill föra vidare att det är något skett i personens framträdande.

"De homosexuella"

Under 1998 lät Aftonbladet vid ett par tillfällen slumpmässigt utvalda personer på

stan svara på frågan "Tycker du att det är positivt med en gayfestival?". Det är naturligtvis inte orimligt att ge folk möjlighet att tycka till om ett stort arrangemang, men man kan diskutera var gränsen går för vilka svar man kan publicera. "Ja, det är väl bra för dem, bara de inte rör mig" var tydligen helt okej.

Till och med 1998 är det vanligt med artiklar där journalisten markerar avstånd genom att skriva "de" homosexuella. Detta hänger tätt samman med de stereotypa beskrivningarna.

– "De" användes för att journalisten inte ville bli misstänkt för att vara homosexuell själv, säger Annika Hamrud. Idag är folk inte rädda för att någon ska tro att man är det.

När HBT-personer görs till "de" skapas också en föreställning om "oss" som heterosexuella. Ylva Brune konstaterar i *Svenska nyhetsmedier och mänskliga rättigheter i Sverige* att det är viktigt att mediear-

betarnas föreställningar om "oss" förändras och där kan vi konstatera att något har hänt till bevakningen av Europride 2008. Nu finns nämligen inget "de".

Även mer subtila sätt att formulera "vi" och "de" har blivit allt mer ovanliga med åren. Pridefestivalen beskrivs inte längre som ett arrangemang som gäller några andra än journalisterna och läsarna utan som ett happening som på något vis berör alla ●

LÄSTIPS

- Mediernas vi och dom, kapitlet Den dagliga dosen av Ylva Brune
- Svenska nyhetsmedier och mänskliga rättigheter i Sverige av Ylva Brune
- "Transgender images in the media", Willow Arune i *News and sexuality*
- Hundbajs och bögkrav av Emma Sahlman

Aftonbladet kommer ut

Från 2008 och i synnerhet i Aftonbladet har journalisterna blivit "vi" med Pride- och HBT-rörelsen.

Tonen är ofta mer positiv än annars och i stället för att skriva "de homosexuella" som åtminstone fram till 1998 var en viktig markör, skriver man "vi". Ett exempel på en sådan artikel är *De jag vill hålla i handen under Pridefestivalen*, där det redan i rubriken står klart att journalisten själv är en del av festivalen och inte bara en åskådare.

I den analyserande artikeln *Sexradikalismen är tillbaka* på kultursidorna, är vi-perspektivet extra tydligt då journalisten

skriver "Vår rörelse" och "Hon påminde oss om paradoxen att vi oftast accepteras och belönas när vi liknar majoritetsbefolkningen och lever upp till deras normer..."

Ett viktigt inslag i Aftonbladet 2008 är Calle Norléns krönikor som återkommer varje dag under festivalen. Även han markerar tydligt att han är vi med HBT-rörelsen och att han närvarar vid Pride. I krönikan *Gay har blivit mainstream* skriver han till exempel "Det här är inte vårt längre, det är allas".

Jon Voss beskriver det här som en form av kampanjournalistik som är väldigt viktig.

– Det betyder oerhört mycket för att påverka de fördomar som finns kvar. Att det

ska bli en självklarhet att leva med någon av samma kön kommer ta tid. Det arbetet börjar nu och då betyder den här grejen som Aftonbladet gör otroligt mycket.

2008 har det också blivit vanligare att tilltalet till läsarna pekar på att den tänkta läsaren ska delta i Pride. Man frågar "Är du förstagångsbesökare på Pride? Eller en av veteranerna?"

Redan 1998 finns en artikel i Aftonbladet som påminner om det här. I *Kom ut i helgens Europridefestival* liknar tonen den som är mer uppenbar 2008, med uppmaningen "Kom ut" i rubriken och "Nu blir Stockholm Europas gayhuvudstad - Släpp loss!"

Hallå där Calle Norlén

Hur kom det sig att du skrev krönikor i Aftonbladet under Europride 2008?

– Nyhetsredaktionen upptäckte i elfte timmen att det var Europride och kontaktade mig. Jag hade haft dagliga pridekrönikor i Aftonbladet 2006 och var en av pridekrönikörerna i Expressen 2007 så det föll sig väl ganska naturligt.

Vad har det för betydelse att journalisterna är "vi" med HBT-rörelsen?

– Jag tror det är bra med olika infallsvinklar, bara läsaren vet vad som är vad och vem som är avsändaren.

Det jag skriver är personliga krönikor som aldrig kan ersätta, utan borde vara ett komplement till, journalistiska reportage. Så var det också 2006, men 2008 bestod Aftonbladets Pridebevakning i princip bara av mig. Detta kunde kännas både ansvarsfullt och lite kluvet: Skulle jag informera om vad som hände konkret eller resonera i mer stora drag? Nu blev det väl mest det senare, dels på grund av krönikeformen, dels för att min allmänna medieroll är betraktaren och inte reportern. Värdet med en HBT-krönikör för den vanlige Aftonbladetsläsaren är förhoppningsvis att det är en skribent som kan ämnet och kan ge lite insiderinfo. Man kan se det som att tidningen sän-

der ut signalen "gay är okej", men man kan också se mig som ett alibi. Värdet för HBT-läsaren är förhoppningsvis att denne känner sig direkt tilltalad och därmed mer "inkluderad" i tidningens material. Vilket i sin tur även har både ett kommersiellt och ett goodwill-värde för tidningen. Det finns ju fortfarande en viss politiskt korrekt ängslighet i det här ämnet och med mig som krönikör har Aftonbladet liksom sitt på det torra. Jag kan vara kritisk till gayrörelsen, men det kommer åtminstone "från rätt håll".

Varför tror du att Aftonbladet ville bevakna festivalen med ett "vi"-perspektiv?

– För mig var det en lite kluven sits. Jag kunde ju inte sticka under stol med att jag är homo, samtidigt är ju majoriteten av läsekretsen hetero. Vilka skulle jag rikta mig till? Man kan ju inte ha samma tilltalston i Aftonbladet som i QX. Det blev väl någon sorts hybrid, men det är ju Pride också: Någon sorts blandning av intern och extern festival.

Det är vanligt att artiklar i Aftonbladet vänder sig till en läsare som ska gå på Pride, och inte bara rapporterar om Pride. Vad har det för betydelse?

– Skillnaden mellan "vi" och "dom"

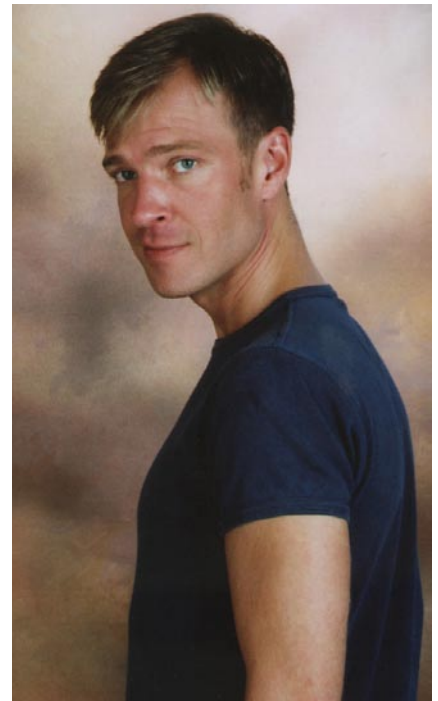

Foto: Jack Ristol

tror jag har en stor betydelse. En tidning som publicerar en artikel med "Tips för dig som ska gå på Pride", säger mellan raderna att det är okej både att vara homo och att gå på Pride. Det är en uppmunrande och stärkande attityd, som knappt fanns i svenska mainstream-medier så sent som för 10 år sen ●

Från homosex till HBT

Så sent som 1998 kunde man skriva "sexuellt avvikande" om homosexuella. I dag är journalister nogga med att använda rätt språk.

– Idag finns en mycket större redaktionell medvetenhet, bekräftar Martin Andreasson som har skrivit rapporten *Öppenhet och motstånd- om homosexualitet i massmedia 1990-1994*.

Språket är oftast neutralt när det skrivs om Pride. Men en hel del har förändrats under de här 30 åren. I en artikel från 1979 använder intervjupersonen ordet homosexuell enbart som beteckning för manliga homosexuella. Han talar flera gånger om homosexuella och lesbiska: "Vi tar också upp de lesbiskas situation, de är också medlemmar av RFSL."

Anna Mohr och Jon Voss berättar att

det är ett språkbruk som speglade den tiden.

– Många associerade homosexualitet med män. Det har varit böligt. Det var en väldigt manlig jargong inom rörelsen och inte så lätt för kvinnor att komma in, säger Anna Mohr.

"Bög"

Martin Andreassons forskning om homosexualitet i massmedia under tidigt 90-tal beskriver hur begreppet "bög" ibland får inkludera såväl kvinnor som män. Detta är något som syns så sent som 2008 när Aftonbladet listar *Mina favoritbögar i rutan* och på första plats kommer Ellen DeGeneres som sedan följs av både kvinnor och män.

Att sätta den här typen av etiketter handlar sällan om någon medveten maktutövning, menar Andreasson. Den vikti-

gaste faktorn är journalistens villkor– att tillspetsa, fänga intresse, konkretisera och förenkla.

– Det är rubrikord, det ska locka till läsning, säger Annika Hamrud. Jag tror att de är medvetna om det. Det är som, titta vad modiga vi är, vi vågar skriva bög.

I boken *Språk och kön* står att medierna har makt när det gäller att ladda ord med positiva och negativa innebörder. Förr var bög och flata skällsord men det har ändrats tack vare att orden började användas med positiv laddning.

Hon eller han?

När man skriver om transpersoner uppstår ibland problem. Wilow Arune skriver i *News and sexuality* att journalister ibland använder citationstecken kring ord som "kvinna" eller "man" för att markera att det inte handlar om "riktiga" kvinnor och män. I artikeln *ellenora* från 1998 skriver journalisten "flickorna" med citationsstecken om några personer i artikeln.

I samma artikel skriver man konsekvent "hon" när intervjupersonen framträder som kvinna och "han" när personen framträder som man. Men av någon anledning är det en person, "en norsk tant", som alltid omskrivs som "han". Det väcker frågor, men vi vet naturligtvis inte vad intervjupersonen och journalisten kommit överens om, "tanten" kanske ville bli omskriven som "han"? Artikeln *Marco Lehtojoki njuter av Pridepublikens kärlek* från 2008 skiljer sig från tidigare artiklar genom att den är fri från förutsägbara detaljer om klackskor och tonen är rakt igenom seriös. Men det är anmärkningsvärt att journalisten, trots att intervjupersonen själv beskriver sig som "mitt emellan" väljer att skriva "han". Artikeln väcker frågan om huruvida det finns ett behov av ett könsneutralt pronomen, "hen".

– Texter kan verka mer opersonliga och distanserade om man inte skriver han eller hon, tror Annika Hamrud.

Hon föreslår att man frågar hur personerna vill bli definierade för att undvika fel.

Sexuell läggning ointressant

Andreasson skriver i *Öppenhet och mot-*

Martin Andreasson är statsvetare och i dag anställd som utredare för Folkpartiet i riksdagen. På 90-talet undersökte han hur svenska massmedier skildrade homosexualitet.

Foto: Lisa Olofsson

I artiklarna från 2008 har man slutat att trycka på intervjupersonernas sexuella läggning, vilket var vanligt tidigare år.

Foto: Anna Mäki

stånd att sexuell läggning borde läggas till i de etiska reglerna för press, radio och TV som gäller att till exempel ras, kön och nationalitet inte ska framhåvas om det saknar betydelse. Idag står sexuell läggning med i reglerna och i artiklarna från 2008 har man i stort sett slutat att skriva ut information om kön eller sexuell läggning.

– Det övertydliga framställandet av sexualitet har minskat. Man är mycket mer eftertänksam i dag, säger Martin Andreasson.

1998 skrev man fortfarande ofta ut personens sexuella läggning. Man skrev "Hon är 19 år och öppet lesbisk" när man presenterade en intervjuperson. Eller "det homosexuella paret" i stället för att bara skriva personernas namn.

Dagens Nyheter publicerade samma år

en artikel där man går längre än att skriva "de homosexuella". Där skrev man om "de sexuellt avvikande" och "kvinnor, män och några gränsfall". Annika Hamrud berättar att det inte blev några reaktioner när en sådan artikel publicerades.

– Många var överens om att det hette sexuellt avvikande. Idag kan man inte skriva så.

Från homosex via homo till HBT

Vid tiden för Andreassons forskning var det mycket vanligt att journalisterna skrev "homosex" antingen som prefix eller för sig självt. Ingressen till artikeln *Puss på Tom* i Aftonbladet 1979 lyder:

"-Snuskigt, onaturligt. Det var några av kommentarerna till den årliga homosexdemonstrationen i Stockholm i går.

Men Tom Robinson, rockstjärna från England, visade villigt för fotograferna att homosex är något naturligt."

– Om det stod homosexmord i dag så skulle folk förknippa det med ett sexmord, säger Martin Andreasson.

Bakgrunden till att skriva homosex, eller böj i stället för homosexuell är förmodligen att man vill förkorta så mycket som möjligt. Men som Andreasson säger så är det misslyckat att ta ett ord som

homosex eftersom det egentligen är en förkortning av homosexuell sex. Han föreslår i sin bok prefixet homo som är kort och inkluderar både kvinnor och män.

Annika Hamrud konstaterar också att homosex faktiskt är längre än homo. Hon säger att ordet homosex trots detta fortfarande används ibland.

– Det handlar om att man vill ha något snaskigt, man vill skandalisera.

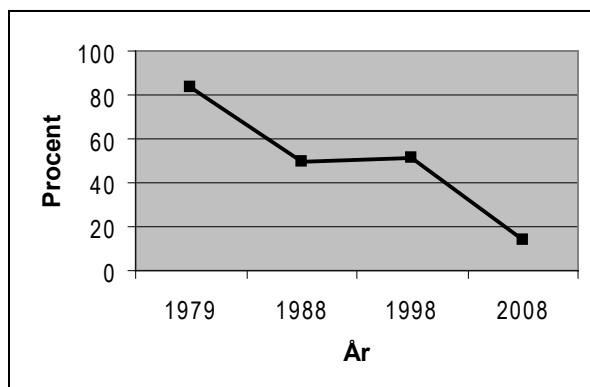
I artiklarna från 1998 ser man att homo nästan har ersatt homosex. "Homosex-frågor" förekom i en av våra undersökta artiklar. Annars lyder rubrikerna "homolista", "homoparad" och så vidare.

I dag har språket tagit ett steg till och man skriver hellre HBT eftersom homo exkluderar bisexuella och transpersoner. I artiklarna från 2008 förutsätts att läsarna vet vad HBT står för eftersom man inte längre förklarar förkortningen.

– HBT var svårt att få in, säger Annika Hamrud. Det är alldeles nytt att ordet inte behöver förklaras. Det är RFSL som har jobbat för att få in ordet och sedan har tidningarna accepterat det.

– Språkbruket skildrar väldigt långsamma förändringar, sammanfattar Martin Andreasson ●

Sexuell läggning framgår i artikeln

Diagrammet visar i hur många procent av artiklarna, där huvudperson finns, som personens sexuella läggning skrivs ut i texten. 1988 fanns bara två artiklar med huvudperson, varav en framhävde sexualiteten.

LÄSTIPS

-Öppenhet och motstånd av Martin Andreasson
-Språk och kön av Ann-Catrin Edliden, Eva Erson och Karin Milles
-News and sexuality, kapitlet Transgender images in the media av Willow Arune

NOTISER

Är Gudrun Schyman flata?

I artikeln *Stolt och högljudd fest* i Dagens Nyheter 1998 får Gudrun Schyman förklara för journalisten att hon inte är flata. Det framställs som något anmärkningsvärt att hon trots det väljer att delta i paraderna. Skribenten väljer också att hålla distans till paraden genom att skriva att Schyman och övriga politiker som deltog

”manifesterade sitt stöd för de sexuellt avvikande”. Journalisten spekulerar om det kan bero på att det är valår.

Tio år senare är det mer regel än undantag att politiker deltar och ingen skulle komma på tanken att fråga Anders Borg om han är böj när han intervjuas i Aftonbladet.

Illustration: Lisa Olofsson

Inget behov av parad

Dagen före Pridefestivalen 1998 publicerar Dagens Nyheter ett reportage om den amerikanska ”gayrörelsen”. Texten bygger framför allt på en intervju med en person som inte tycker att det finns något behov av en parad; ”... jag tycker inte att jag behöver marschera för den sakens skull, lika lite som att jag kan tänka mig att delta i en demonstration på grundval av att jag är vit eller för att jag är man.” Den ståndpunkten vägs inte upp med någon som tycker att paraden är viktig. Ingen väldig hajp av paraden med andra ord.

Från trafikhinder till sevärd show

1998 tog Dagens Nyheter upp Prideparaden i blocket med trafikinformation. Man publicerade en karta över paradens väg med tidpunkter för start och slut, tillsammans med en kortare text med fokus på avspärrningar och ändrade busslinjer. Tio år senare tas paraden inte längre upp i trafikblocket och det finns artiklar som tycks rikta sig till paradens publik. I artikeln *Europride går på stan: 75 000 i parad idag* finns det tips på var människor som vill titta ska stå för bästa utsikt: ”Kungsträdgården

och Hornsgatan är populära, men därmed också tätpackade, utsiktsplatser... Nytt för i år är att Prideparaden har konferencier. Tasso Stafilidis, före detta riksdagsman, och artisten Robert Fux är stationerade vid Slussen, där de ger närmare presentationer av förbipasserande ekipage.” Det märks ett tydligt tonbyte. Paraden är inte längre i första hand något som trafikanter försöker komma runt utan något som många av Stockholms invånare försöker komma nära.

Foto: Lisa Olofsson

Grabbiga grabbar och vi på Pride

Att Pridefestivalen ses som en viktig nyhetshändelse blir tydligt i artikeln *Grabbar är grabbar igen* i Dagens Nyheter 2008. Här används Pride som aktualitetskrok trots att artikeln inte alls handlar om festivalen. Texten handlar om att machomän är populära på vita duken och inleds ”Övermått på Pride? [...] Då kan det passa att det inom filmen snarast är säsong för tillknäppta råskinn. Män som på alla sätt lever efter mottot ”Min garderob är min borg.”

Det som gör artikeln extra intressant är en notis på samma sida som egentligen sammanfattar den långa artikeln. Notisen har rubriken *De andra männen* och syftar på filmens machomän. De grabbiga grabbarna görs alltså till ”de” och genom att de på samma sida beskrivs i kontrast till Pride skapas, med lite god vilja, ett slags ”vi” kring Pride.

Reglerna som upprörde

Hbt-fundamentalister och kränkta martyjournalister. Under Europride 2008 satte Stockholm Pride upp ett antal språk- och fotoanvisningar för de journalister som bevakade festivalen. Reaktionen lät inte vänta.

En av journalisterna som reagerade starkt var Hanne Kjöllér på Dagens Nyheter. Hon skrev en krönika där hon deklarerade att hon bojkottar festivalen eftersom hon vägrar låta någon annan tala om vad hon ska skriva. Aftonbladet delade ut "dagens diss" till "Hbt-fundamentalister som vill uppfostra journalister".

– I andra sammanhang är det fullständigt otänkbart att arrangörer skulle kunna bestämma vilka ord journalister ska använda, säger Hanne Kjöllér. Man kan inte ställa de kraven, de kan inte styra bilden, jag kan aldrig ställa upp på det. Jag kan inte förstå hur de kunde göra något så korkat.

Censur eller skrivhjälp?

För att få ackreditering fick journalister skriva under ett papper som bland annat slog fast att man skulle fråga intervjupersoner innan man använde begrepp som "man" eller "kvinna" och fotografer skulle inte publicera bilder utan att först kolla att det var okej för de som syntes. Till en början tolkade många det som att den som inte följde dessa föreskrifter skulle framtas ackreditering varpå arrangörerna om-

"...medan gårdagens opinionsjournalister slogs FÖR hbt-världens yttrandefrihet släss idag hbt-världen MOT journalisternas yttrandefrihet." Faximil: Dagens Nyheter 25/7-08

Vissa journalister menar att Stockholm Prides föreskrifter var en inskränkning i yttrandefriheten medan andra tycker att de behövs.

Foto: Lisa Olofsson

formulerade texten så att det stod klart att detta bara gällde för den som bröt mot ordningsreglerna i scendiket. Till exempel måste fotograferna följa säkerhetspersonalens instruktioner. Anna Söderström, som var presschef för Stockholm Pride 2008, förklarar att tanken var att språk- och fotoanvisningarna skulle fungera som rekommendationer snarare än som regler.

– Det handlade inte om censur på något vis, men vår formulering var oklar. Jag kan förstå att det fanns en upprördhet om man valde att missförstå texten.

Hanne Kjöllér tycker att anvisningarna visar på ett obefogat misstroende från arrangörerna.

– För mig blev det väldigt emotionellt. Jag har skrivit flera ledare om Pride och jag har deltagit i ett seminarium på festivalen. Det blev personligt. Under åren har mycket hänt, HBT-personer har fått rättigheter och medierna har varit en del i det.

Festivalen en frizon

Efter att krönikan hade publicerats fort-

satte debatten på Dagens Nyheter insändarsida. En debattör håller med i kritiken, en annan tycker den är obefogad och kallar upprörda journalister för "kränkta martyjournalister".

Anna Söderström förklarar att riktlinjerna behövs för att det finns en kunskapsbrist i allmänhet, inte specifikt i medierna.

– Det finns en okunskap framför allt kring transpersoner och transpersoners villkor. Festivalen är en frizon, alla kan inte leva öppet och det kan vara ödesdigert att vara med på bild.

– Som presschef tänkte jag att mitt syfte var att ge en bra service till de medier som kom och samtidigt hålla en balans till att vår främsta målgrupp är våra besökare. De skulle få ha en fantastiskt bra festival.

Hanne Kjöllér tycker att föreskrifterna var en inskränkning i yttrandefriheten.

– Antingen bjuder man in och litar på journalisters omdöme eller får man säga vi är en liten sekt och stänga dörren. Jag tycker det var synd att någon journalist gick dit ●

ANNIKA HAMRUD

ÅLDER: 47

BOR: Stockholm

FÖRSTA GÅNGEN PÅ FRIGÖRELSEVECKAN/PRIDE: 1985 eller 1986

FAVORITSTEREOTYP PÅ PRIDE: Butch och femme
VEM ÄR DU PÅ PRIDE: mamman till regnbågsbarnet, seminariedeltagare

Annika Hamrud på DN-redaktionen där hon har jobbat i 19 år.

Foto: Cecilia Alstermark

"Nu tycker alla bara att det är roligt"

Annika Hamrud har protesterat och protesterat. Och till slut har något hänt. Förr beskrevs homosexualitet som ett problem, i dag vill alla skriva om Pride.

I 19 år har Annika jobbat på Dagens nyheter. När hon började var det ingen självklarhet att man skulle skriva om frigörelseveckan. Man ville inte uppmuntra till homosexualitet och om man skrev så ville man ha med någon som var emot också. I dag ser det annorlunda ut på redaktionen.

– Nu tycker alla bara att det är roligt. Alla vill skriva om Pride den veckan. Man vill vara med på festen.

Många anser att Dagens nyheter länge hade en negativ attityd till HBT-frågor och Annika säger att den förändring som hade skett i samhället var lite sen på Dagens nyheter. Den kom tidigare i kvälls- och veckopressen.

– Jag tror inte att vändningen kom förrän på 2000-talet på DN.

Drev igenom bastulagen

– Bögar sökte sig inte till DN eftersom det var DN som drev igenom bastulagen.

Peter Bratt gick till hårt angrepp mot bastuklubbarna i mörka artiklar med rubriker som *Här får man sprida aids*, som fick regeringen att fatta beslutet att förbjuda bastuklubbarna.

– Folk var jätterädda för aids och det hjälpte ju inte till att man skrev sådana reportage.

Den allmänna attityden var ganska negativ på tidningen. När man skrev om homosexualitet var det i form av ett problem. Det tog lång tid efter att sjukdomsstämpeln försvann innan attityderna förändrades.

Annika berättar om hur det var att jobba på en tidning som man känner sig motarbetad av.

– Det kändes jättejobbigt. För att kunna jobba var man tvungen att protestera.

Varje gång tidningen hade skrivit något dåligt gick hon in och protesterade hos cheferna.

– De klarade inte att svara mig rakt i ansiktet. De skämdes.

Annika berättar att hon och kulturjournalisten Lennart Kuick drev frågorna på tidningen.

– Det var Lennart och jag år efter år. Ibland kom någon vikarie som var ho-

mosexuell och tyckte att det var viktigt. Lennart och jag klagade, och så hände ingenting.

Utbildade cheferna

När Joakim Berner blev chefredaktör på tidningen skedde dock något. När Annika protesterade hos honom bad han henne och Lennart att hålla en utbildning för alla avdelningscheferna.

– Vi läste upp saker som stått i tidningen. Och man såg hur avdelningschef efter avdelningschef blev allt rödare i ansiktet. De kände ju igen de här texterna. De var chockade.

Särskilt chockade var de över att problemen ofta fanns på kulturredaktionen och inte på sporten, som de hade trott.

Länge var det vanligt att journalisterna uttalade åsikter kring HBT-personer i texterna. Det var okej att vara för eller emot. Nu har det kommit till en förändring när det gäller tyckandet.

– Man har nog insett att man inte kan ha åsikter om människors livsval ●

LÄSTIPS

Up from invisibility av Larry Gross, kapitlet Coming out in the newsroom

30 år senare

1979 fick Kerstin Vinterhed RFSL:s homofobipris. Hon skrev också en artikel om Jon Voss som ger en bra bild av hur beskrivningen av homosexuella såg ut på 70-talet. Då talade man om "en helt annan livsstil".

Kerstin Vinterhed har jobbat på Dagens Nyheter sedan 1965. Vid den tiden talade man inte alls om HBT-frågor på redaktionen utan det började på 70-talet. En typisk artikel från den tiden är hennes porträtt av Jon Voss från frigörelseveckan 1979.

Samma år som artikeln publicerades blev Kerstin Vinterhed tilldelad RFSL:s årliga homofobipris.

– Det var inte särskilt kul att få det priset. Det var ju ett underbetyg egentligen, ett sätt att peka ut mig som fördomsfull. Det kanske låg något i det.

Hon berättar att det var en specifik ledartidning som var orsaken till priset, "någon form av plädering för den traditionella tvåköns-gemenskapen."

– Det skulle jag väl inte skriva i dag, jag har lärt mig bättre.

Artikeln om Jon Voss är typisk eftersom det var under det decenniet som homosexuella själva började komma till tals i medierna och porträtterades i egenskap av att vara homosexuella, som Benny Henriksson skriver om i rapporten *Fiendebilder*. Tidigare har porträtten oftast varit anonyma, men nu framträder intervjupersoner med namn och bild. Flera av artiklarna beskriver en "gay" subkultur.

"Ett sydländskt liv"

Homosexuellas liv framställs som annorlunda gentemot den heterosexuella livsstilen. Benny Henriksson skriver att det under 70-talet började dyka upp "mer insatta artiklar (---) som utan moraliska undertoner beskrev denna subkulturs många olika ansikten" samt att journalisternas ton blev mer ödmjuk under 70-talet.

Kerstin Vinterhed är glad över att hon skrev artikeln *Jon, 19, gay: "En helt annan livsstil"*.

– Jag tycker att den här intervjun är väldigt schysst och framställer precis vad han har sagt, på ett bra sätt, säger Kerstin Vinterhed när hon läser artikeln i dag.

Hon tycker att Jon Voss formulerar många bra saker

som är aktuella fortfarande.

I artikeln framträder gayvärlden som en subkultur och i ingressen säger Jon Voss att "Man lever ett sydländskt liv, alltid ute i vimlet."

Subkultur

I rapporten *Snuskigt. Onaturligt. Det var några av kommentarerna...* kritiserar artikeln för att ge en generaliserande bild. Den sydländska livsstilen är något som "nog många homosexuella ställer sig frågande och främmande inför."

I dag ser artiklarna från Prideveckan annorlunda ut. Fokus ligger på själva festivalen och man skriver sällan om homosexualitet som en subkultur, kanske eftersom de då riskerar att skapa bilden av homosexuella som "de". Man strävar efter att porträttera människor som vilka som helst, oavsett sexualitet.

Jon Voss - som inte har något emot stereotyper - håller med om bilden av sig själv som kommer fram i artikeln. Att tala om "de" behöver inte nödvändigtvis vara något negativt.

– Det är fantastiskt att tillhöra en subkultur. Det finns nästan en sorg i att inte göra det längre. Ibland har man ju lust att prata om "de" igen och säga att vi är väldigt speciella.

Jon Voss tycker inte att han har fel i artikeln när han talar om en annan livsstil. Men han pekar på en stor skillnad som finns i dagsläget och det är att förr hade inte homosexuella barn.

– Villa, barn och volvo är ju en möjlighet idag, men jag själv har levt väldigt mycket i någon slags subkultur eftersom jag har jobbat med gaymedia och inte har barn. ●

LÄSTIPS

- *Fiendebilder* av Benny Henriksson
- *Snuskigt. Onaturligt. Det var några av kommentarerna...* av Claes Redler, Stefan Lönnqvist och Erik Lindefeldt

Jon Voss på sitt kontor på QX. På väggen bakom honom hänger omslaget till ett nummer av QX med bild från en av festivalveckorna.

Foto: Cecilia Alstermark

När läsarna har ordet

1979 och 1988 skrevs inga insändare om frigörelseveckan under de aktuella perioderna. Eller rättare sagt, om det skrevs några så valde tidningarna att inte publicera dem.

1998 och 2008 däremot har det trillat in totalt 20 insändare, varav de positiva är i svag majoritet gentemot de negativa.

Martin Andreassons undersökningsmaterial svällde över av riktigt hatiska insändare med rubriker som *Adolf Hitler nackade alla bögar*. Han frågade sig om tidningen hade kunnat sätta en rubrik där *bögar* byttes ut mot *judar*. Redaktörens svar till Andreasson var att insändare som hetsar mot folkgrupp åker direkt i papperskorgen. Så med stöd i lagen kunde i princip vad som helst slinka igenom tryckpressen.

Sedan årsskiftet 2002/2003 inkluderas sexuell läggning i lagen om hets mot folkgrupp. Och åtminstone i vårt

undersökningsmaterial, som är vad vi kan förhålla oss till, finns inte den typen av hatiska insändare. Inte ens 1998 då tillägget i lagen inte gått igenom ännu. Men det finns insändare där rubrikerna lyder Homosexualitet är en styggelse och *Det ÄR kärleksfullt att säga att homosexuella är sjuka*, trots att det gått nästan 20 år sedan sjukdomsstämpeln togs bort.

Det finns fortfarande negativa insändare men en rubrik som den om Hitler har vi nog sett för sista gången i våra dagstidningar. Negativa rubriker i dag lyder snarare *Trött på Pride*. Det är en intressant aspekt att det är Pride man klagar på och inte ho-

mosexualitet generellt. Det kan också röra sig om att man är emot till exempel insemination.

Insändarna från 2008 är ofta av ett annat slag även på en annan punkt. Kritik från tidningen tycks nämligen öppna upp för kritik på insändarsidorna. 2008 gällde det att Prides regler dissades i tidningen och sedan kom insändarna som ett brev på posten. Det framkom också diskussioner om huruvida SL-bussarna skulle bära regnbågsflaggor under festivalen, först i en nyhetsartikel i tidningen och sedan i insändarna. Det här skulle kunna tyda på att det finns en längtan bland läsarna att kritisera Stockholm Pride. Det kan också ses som ett bevis för att Agenda setting-teorierna fortfarande är aktuella – tidningarna sätter dagordningen för vad man ska tycka till om ●

"...är de homosexuella till oproportionerligt stor del hemlösa eftersom de inte kan vara hemma hos varandra? Eller kan de inte kontrollera sina lustar?"

Insändare om att förbudet mot bastu-klubbar fortfarande behövs.

Illustration: Cecilia Alstermark

Ovan från vänster: SMS:at, Aftonbladet, 31/7-08, Homosexualitet är en styggelse, Dagens Nyheter, 19/7-98, Homofob=rasist, Aftonbladet 29/7 -08, Detta handlar inte... Dagens Nyheter 31/7-08, Det ÄR kärleksfullt... Dagens Nyheter 27/7-98

Medierna tar Pride landet runt

Illustration: Lisa Olofsson

Tidningarnas ökade bevakning av Pride hänger tätt samman med att festivalen har vuxit och att HBT-personers rättigheter har kommit upp på riksdagens agenda.

Vår relation till Agenda setting-teorin är ambivalent. Alla personer som vi pratat med tycker att det är viktigt att medierna rapporterar från Pride. Medierna har potential att lyfta upp frågor på den politiska agendan och Pridefestivalen har blivit en händelse som aktualiserar frågor som annars får lite utrymme. Samtidigt ser våra intervjupersoner framförallt den förändrade bevakningen som en effekt av att attityderna har förändrats. Det är bara en av våra intervjupersoner som tycker att medierna har legat på framkant när det kommit till att skapa den förändringen.

Efter decennier av kamp har vi nu äntligen fått en könsneutral äktenskapsbalk och mediernas intresse är enormt. 1979, när RFSL kämpade för att få bort sjukdomsklassificeringen, skrevs nästan ingenting.

Det finns mycket som tyder på att det under åren vuxit fram en ökad medvetenhet på redaktionerna. I dag finns knappt några negativa inslag i samband med rapporteringen kring Prideveckan och om någon skulle referera till homosexuella som "sexuellt avvikande" skulle det väcka ramaskri på redaktionen. Det finns också en vilja att utmana föreställningarna om vilka "vi" – journalister och läsare – är. Att Aftonbladet 2008 anställer Calle Norlén för att rapportera från festivalen för personer som går på festivalen visar på en strävan att förändra tidigare mönster där en förmodat heterosexuell journalist skriver för en förmodat heterosexuell publik om HBT-personernas festival.

Fortfarande uppstår förvirring kring vissa begrepp. Även om det kanske var att ta i av Stockholm Pride att sätta upp regler för ackrediterade journalister så krävs det skärpning. Journalister borde förslagsvis följa RFSL:s mall. Det är underligt

att använda ordet bög när man syftar på kvinnor. Här borde också TT göra en ansträngning och skriva in åtminstone HBT bland sina förkortningar i TT-språket.

Medierna borde också bli bättre på att porträttera olika slags transpersoner och man borde göra sig av med den raljerande ton som allt för ofta präglar dessa artiklar. Även här är det viktigt att orden blir rätt. Begreppet transsexuell syftar enligt RFSL:s definition på en person som "upplever sig tillhöra det motsatta könet". Begreppet ska inte blandas ihop med det vidare begreppet transperson.

Medierna har blivit bättre på att se bredden inom HBT-rörelsen, men fascinationen för vissa stereotypa karaktärer finns kvar och många upplever detta som ett problem.

Det största problemet ligger kanske i att paraden får så mycket utrymme och utgör de stora, flashiga artiklarna som exponeras för gemene man. Artiklarna om seminarierna under festivalen får den som är intresserad leta efter eftersom de är få och inte slås upp.

Paraden är på sätt och vis ett smörgäsbord av stereotyper där journalister lätt hittar sina favoriter. Medierna visar inte hela paraden, man skildrar det spektakulära och osynliggör det mesta. Men många artiklar tar också med sig något viktigt från paradens själva essens. Paraden är ett bullrigt intagande av det offentliga rummet och hade det inte funnits några fyndiga ekipage eller glittriga kalsonger hade den antagligen inte lockat en så stor publik.

Prideparaden är inte tänkt att vara "vanlig", den är tvärtom tänkt att vara så ovanlig att omgivningen inte kan låta bli att titta. Här fyller rosa peruker och bara bröst en viktig funktion. Att paradstråket inte kan bli längre vet alla som varit med på turen, men faktum är att journalistiken kan ta paraden på en bra mycket längre promenad ●

Arbetsrapport

30 år av stolthet– En granskning av mediernas rapportering av Pride

Cecilia Alstermark och Lisa Olofsson

Journalistprogrammet, institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet VT 2009.

Handledare Maria Edström

Innehåll

Abstract på svenska.....	3
Abstract in English.....	4
Frågeställningar.....	5
Metod.....	5
Urval.....	7
Arbetsgång och -fördelning.....	7
Val av intervjupersoner.....	8
Publicering/målgrupp.....	10
Bildrättigheter.....	10
Referenslista.....	11
Bilaga: Kodbok.....	13

Abstract

30 år av stolthet

– En granskning av mediernas rapportering av Pride

Projektarbete av Cecilia Alstermark och Lisa Olofsson

Journalistprogrammet, institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet

VT 2009

Sommaren 2009 är det 30 år sedan den första Homosexuella frigörelseveckan arrangerades i Stockholm. Festivalen har vuxit och blivit Pride och HBT-personers rättigheter har kommit upp på de flesta av de svenska riksdagspartiernas agendor.

I den här granskningen undersöks Dagens Nyheters och Aftonbladets rapportering av Pridefestivalen sedan första frigörelseveckan 1979 för att se hur mycket utrymme som vigs åt festivalen och hur man har rapporterat om den. Granskningen bygger på en kvantitativ och kvalitativ analys av artiklarna om festivalen som publicerades i tidningarna under festivalveckorna 1979, 1988, 1998 och 2008. Analysen kompletteras med intervjuer med journalister och festivalarrangörer.

Undersökningen visar en ofantlig ökning i utrymme. I dag publiceras enorma mängder artiklar som illustreras med stora bilder i tidningarna. Förut beskrevs festivalen som del av en subkultur, i dag hanteras den som ett ämne som berör gemene läsare. Tidigare var det vanligt att journalister markerade avstånd till arrangemanget genom att skriva om ”de” homosexuella, nu finns det artiklar där journalister rapporterar som ett ”vi” med HBT-rörelsen för en läsare som är där. Man ger en bredare bild av HBT-personer men fortfarande upplever många att bilden är för smal.

Arbetet anknyter dels till tidigare forskning som undersöker rapporteringen av frigörelseveckan och dels till forskning som undersöker mediernas porträttering av HBT-personer. De mest centrala är: *Snuskigt. Onaturligt. Det var några av kommentarerna...* av Claes Redler, Stefan Lönnqvist och Erik Lindfeldt *Öppenhet och motstånd* av Martin Andreasson och *Fiendebilder* av Benny Henriksson.

Abstract

30 years of pride

– A study of media's reporting of the Pride festival

A study by Cecilia Alstermark och Lisa Olofsson

JMG, the department of Journalism and Mass Communication, university of Gothenburg

Spring 2009

In the summer 2009 it will be 30 years since the first homosexual emancipation-week was arranged in Stockholm. The festival has grown and become Pride and LGBT-rights are now on the agenda of most Swedish parties in the parliament.

This magazine will study Dagens Nyheter's and Aftonbladet's reportings of the Pride festival since the first emancipation-week in 1979 in order to find out how much space these papers devote to the festival and how they have chosen to picture it. This study is based partly on a quantitative analysis and partly on a qualitative analysis of the articles connected to the festival that were published during the festival weeks in the years 1979, 1988, 1998 and 2008. The analysis is completed with interviews with journalists and festival organizers.

The study shows an enormous increase in volume. Today a large amount of articles, illustrated with big pictures, are published. The festival used to be described as part of a subculture. Today it is treated as a subject that affects readers in general. Earlier it was common for journalists to mark a distance to the arrangement by referring to homosexuals as "them", today there are articles where journalists are reporting from a "we"-perspective for a reader who is at the festival. The articles now show a wider perspective of LGBT-people, but still many people experience that the picture is too restricted.

The study refers to previous research that examine reportings from the homosexual emancipation-week as well as research that examine the picture of homosexuals in Swedish media. To name a few: Snuskigt. Onaturligt. Det var några av kommentarerna... by Claes Redler, Stefan Lönnqvist and Erik Lindfeldt, Öppenhet och motstånd by Martin Andreasson and Fiendebilder by Benny Henriksson.

Frågeställningar

Våra övergripande frågeställningar:

- Hur har medierna bevakat Pridefestivalen, och dess föregångare Homosexuella frigörelseveckan, sedan starten 1979?
- Hur ser förändringarna i rapporteringen ut över tid och hur kan dessa förändringar förklaras?
- Hur tänker festivalarrangörer och journalister kring förändringarna i rapporteringen?

Underfrågor till den första frågan:

- Hur mycket utrymme har arrangemanget fått?
- I vilka delar av tidningen har man bevakat arrangemanget?
- Vad har artiklarna för ton gentemot arrangemanget och HBT-personer?
- Hur positionerar journalister sig själva till arrangemanget (beskriver man rörelsen som ”de”, skildrar man neutralt eller skriver man ”vi”?)
- Vilka personer kommer till tals? (kvinnor, män, transpersoner, homosexuella, bisexuella, heterosexuella)
- Vilka stereotyper kommer fram?

Underfrågor till den andra frågan:

- Vad kan man dra för paralleller mellan den politiska utvecklingen och mediernas ökade intresse för festivalen?
- Vad har frigörelseveckan och Pride haft för strategier för att få medierna att bevaka?

Underfrågor till den tredje frågan:

- Vad ser journalister och personer som jobbar med medier för förklaringar till att festivalen har kommit upp på tidningarnas agendor?
- Hur ser journalister och personer som jobbar med medier på rapporteringens kvalitativa förändringar?
- Hur upplever personer som varit engagerade i festivalen mediernas rapportering och hur upplever de förändringarna i rapporteringen?

En strävan som vi inte skrivit ut i frågeställningarna har också varit att utifrån analysen påbörja en normativ diskussion kring hur bevakningen kan bli bättre.

Metod

Eftersom en av våra huvudfrågeställningar var att ta reda på i vilken omfattning bevakningen av festivalen har ökat bestämde vi oss för att göra en kvantitativ innehållsanalys.

Vi ville också kunna gå in mer djupgående på vissa teman och därför bestämde vi oss för att även använda kvalitativ metod. När vi gjorde kodschemat tog vi med kategorier som vi trodde skulle vara relevanta för vidare analys. Till exempel kodade vi kön och sexuell läggning på huvudpersoner (alltså den person som syns mest eller först), person på bild, artikelns perspektiv (alltså hur journalisten positionerar sig gentemot arrangemanget och HBT-rörelsen), och artikelns ton gentemot festivalen och HBT-personer.

Vi lade in string-fält så att vi kunde göra en kvalitativ analys parallellt med den kvantitativa. Vi lade in en ruta på kodblanketten för att fylla i utmärkande eller utstickande drag, alternativt om artikeln skulle fungera som ett exempel för någonting typiskt. Vi hade även en ruta för artikelns rubrik så att vi lätt skulle kunna hitta tillbaka till artikeln och en för reporterns namn för att se om någon reporter återkom. När vi gjorde kodschemat diskuterade vi mycket kring hur vi skulle koda artiklarnas intervjupersoner. Egentligen hade vi velat göra kodschemat så att det fanns möjlighet att koda till exempel kön och sexuell läggning på flera personer, men detta verkade svårt att genomföra på ett bra sätt. Vi löste det genom att skriva ut intressanta aspekter med artiklarnas bipersoner i ett string-fält för att kunna ta upp det i analysen.

De kategorier vi använde för att koda utrymmet var bland annat artikelns storlek och placering i tidningen. Artikelns storlek mätte vi i hur stor del av en sida eller hur många sidor den upptog. Vi pratade om att mäta i spaltmeter eller spaltbredd, men bestämde oss för att använda del av sida eftersom tidningarnas format har förändrats. Typ av artikel var viktigt att koda dels eftersom vi ville se hur olika typer av artiklar ökat och dels eftersom vi ville analysera kategorierna var för sig, till exempel gjorde vi en särskild analys av insändare.

När vi hade kodat allt material och stansat in det i SPSS började vi också strukturera den kvalitativa analysen. Vi började formulera olika teman utifrån våra frågeställningar och vad vi hade sett i materialet och listade artiklar som kunde användas, antingen för att de var typiska eller för att de på något vis stack ut. Vi tänkte att de olika temana i slutprodukten skulle kunna fungera som olika artiklar.

Vår metod förutom innehålls- och textanalys är samtalsintervjuer. Dessa har fungerat både som djupintervjuer och faktaintervjuer i vårt arbete. Vi använde den här metoden för att få bakgrunder och kommentarer som komplement till textanalysen eller som en förklaring till resultaten. Vi åkte till Stockholm för att göra merparten av intervjuerna eftersom intervjuerna förmodligen inte skulle ge lika mycket om vi inte träffade personerna, utan hade gjort mer opersonliga intervjuer över telefon. Inför intervjuerna hade vi fått möjlighet att etablera kontakt med intervjupersonerna genom mail och telefon och hade säkert byggt upp ett förtroende som var viktigt när vi sedan gjorde intervjuerna. Det känns extra viktigt när man ska komma hem till folk. Det var också ovärderligt att ha kontakt före intervjuerna eftersom flera av våra intervjupersoner kunde lägga en del pusselbitar till vårt arbete redan då och underlätta vår research.

Före intervjuerna gjorde vi frågeformulär, ett formulär för varje intervjuperson. Vi var noga med vilka frågor vi skrev ned eftersom de olika personerna hade olika funktioner i arbetet. En del frågor ställde vi till flera personer, i syfte att få olika infallsvinklar, till exempel i fråga om stereotyper. Frågeformulären utformades på ett sätt så att man skulle kunna gå ifrån frågorna och glida in på sidospår. Därför var vi mycket noga med att ställa öppna frågor, vi ville få till en diskussion där annat än det vi haft i åtanke från början kunde få utrymme i intervjun. Och under intervjuerna dök det som annat upp frågor efter hand, som vi inte hade tänkt på från början men som aktualiserades då och hade relevans i vårt arbete.

De flesta intervjuerna tog ungefär en timme. Det var lagom för att hinna få svar på våra frågor och samtidigt ha det ”öppna samtal” som vi var ute efter. Intervjun med Annika Hamrud tog längre tid eftersom hon kunde kommentera så många olika saker. Intervjun med George Svéd tog drygt en halvtimme eftersom det var vad han kunde avsätta när vi bokade intervju. Det räckte dock eftersom vi hade fler personer som hade liknande funktion som han i arbetet.

Vi valde att göra intervjuerna tillsammans för att underlätta arbetet. En av oss hade huvuduppgiften att ställa frågor och hålla liv i diskussionen medan den andra antecknade. Vi spelade också in intervjuerna

för att sedan kunna transkribera citaten och lyssna efter sådant som inte antecknades. I efterhand tycker vi att det här var ett mycket lyckat sätt att genomföra intervjuerna på.

Urval

Vi bestämde oss för att begränsa oss till tidningar med redaktioner i Stockholm eftersom de har större möjligheter att själva bevaka arrangemanget än tidningar på andra orter. Vi ville naturligtvis göra så många nedslag som möjligt, i så många tidningar som möjligt. Vi bestämde oss för att börja med första och senaste årets arrangemang och koda den i dagsläget största morgon- respektive kvällstidningen, alltså Dagens Nyheter och Aftonbladet, för att få en uppfattning om materialets storlek. Vi diskuterade om vi skulle välja Aftonbladet eller Expressen, eftersom Expressen var störst under första hälften av perioden.

När vi började koda insåg vi att antalet artiklar från 2008 var så stort att vi inte skulle kunna koda fler tidningar det året. Vi bestämde oss för att göra fyra nedslag med så jämna mellanrum som möjligt. Det blev: 1979, 1988, 1998 och 2008. Det tråkigaste med att vi inte kunde koda fler år är att det sammanlagda antalet artiklar från de tidiga åren blev ganska litet.

Ett annat eventuellt problem är att det var Europride 1998 och 2008. Europride brukar dra fler besökare och festivalen varar i 10 dagar medan frigörelseveckan och ”vanliga” Pride bara varar i sju. Det finns alltså anledning att misstänka att Europride innebär en ökad bevakning. Eftersom vi ville få med senaste året diskuterade vi detta och bedömde att det var bättre att koda båda Europride-åren för att ge en rättvis bild av ökningen mellan 1998 och 2008. Året 1998 är också extra intressant eftersom det var det året frigörelseveckan blev Pride.

Vi kodade tidningarna under hela festivalveckan plus dagen före och dagen efter för att täcka in så mycket som möjligt. Datum för festivalerna var: 26/8-1/9 1979, 8-14/8 1988, 18-26/7, 1998 och 25/7-3/8 2008

Vi kodade dels alla artiklar med någon anknytning till Pride eller frigörelseveckan. Dels artiklar som inte uttryckligen handlar om Pride men tar upp HBT-frågor, eftersom vi bedömde att frågorna aktualiserades med anledning av Pride.

Vi bestämde oss för att vi även skulle koda insänt material eftersom det är redaktörerna som avgör vilka insändare som publiceras. Vi ville också ha möjlighet att se om det skett någon förändring när homo- och bisexuella inkluderades i lagen om hets mot folkgrupp.

Arbetsgång och -fördelning

Under första veckan upptäckte vi att det inte skulle bli riktigt så lätt som vi hade trott att få reda på under vilka datum festivalen arrangerats. Efter att vi scannat nätet om och om igen samt plågat personal på RFSL gick vi till biblioteket och hittade datumen i gamla nummer av RFSL: s medlemstidning *Kom Ut*.

Vi började med att göra kodschema och provkoda. Vi turades om att koda olika år och de båda tidningarna så att det inte skulle påverka resultatet om vi någon gång kodade olika. Vi diskuterade också mycket medan vi kodade för att undvika att vi skulle välja olika kategorier. När vi efter hand började se generella eller utmärkande drag i olika års rapportering, förändringar över tid, eventuella problem som stereotyper och att vissa grupper osynliggörs började vi formulera teman för djupare analys. Samtidigt började vi kontakta personer vi ville intervjua. Vi använde en vecka åt att göra intervjuerna och samtidigt skriva på vår analys.

När vi sedan började skriva ihop artiklarna delade vi först upp de olika temana mellan oss och började på olika artiklar. Sedan bytte vi texter och alla artiklar har arbetats om av oss båda. Vi var angelägna om att kunna arbeta igenom alla artiklar tillsammans, för att få enhetlighet i språk och ton genom hela arbetet. När vi började strukturera analysen bestämde vi att vi skulle utforma artiklarna i magasinet efter olika teman och låta olika personer komma till tals. En effekt av det kan möjligen vara att det blir tätt när samma person återkommer i flera artiklar.

Som en del av magasinet bestämde vi oss för att skriva en artikel om den politiska utvecklingen och HBT-rörelsens kamp i Sverige. Artikeln är till viss del avskild från vår analys. Vi tänkte att den skulle fungera som en del av bakgrunden och ville få in röster från personer som har upplevt förändringarna.

Redigeringen delade vi upp mellan oss till en början men i slutskedet satt vi tillsammans och gjorde finputsningen så att vi var överens om allt. Vi korrekturläste på var sitt håll för att sedan jämföra våra noteringar.

Tidsplaneringen vi gjorde i början fungerade bra. Vissa saker tog längre tid än väntat och vi fick använda kvällar och helger vissa veckor för att ligga i fas med tidsplaneringen i slutändan.

Val av intervjupersoner

Vi bestämde från början att vi ville intervjua dels festivalarrangörerna och dels journalister på de aktuella tidningarna angående förändringarna i rapporteringen (resultaten från vår undersökning) och festivalens utveckling till en stor mediehändelse. Vi intervjuade Anna Söderström, som var presschef för Pride 2008 och i dag är ordförande för RFSL Stockholm. Journalisterna väntade vi med att boka för intervju tills vi hade gjort en stor del av kodningen och då visste vilka reportrar som skrivit artiklarna. Vi ville ta reda på hur det förhöll sig – om det var samma journalister som skrivit flera artiklar och även under flera av tidsperioderna. Det förhöll sig inte så utan det var en stor mängd olika namn och de flesta hade bara skrivit en artikel var. Detta fick vi senare bekräftat när vi intervjuade Annika Hamrud, att jobben läggs ut på ”vem som helst”. Ett namn som återkom flera gånger 2008 i Aftonbladet var Calle Norlén och honom ville vi intervjua även av andra orsaker som kom fram medan vi kodade – nämligen det perspektiv som han stod för i Aftonbladets rapportering.

En av våra frågeställningar gällde om det funnits konflikter mellan redaktionerna och arrangörerna. Den konflikt som syntes i artiklarna var 2008 och gällde de regler som Stockholm Pride satte upp. Hanne Kjöllér skrev en ledare om dessa och var mycket kritisk, därför ville vi intervjua henne.

Vi har intervjuat flera ”veteraner” som varit engagerade i RFSL eller HBT-rörelsen sedan 70- eller 80-tal. Dessa ville vi ha med av flera skäl:

- För att få bakgrund till den politiska utvecklingen.
- För att få deras syn på hur de porträtterades i medierna (inte bara de själva, utan även HBT-personer generellt).
- För att diskutera annat intressant i resultaten av vår undersökning och få det kommenterat av insatta personer.

Dessa personer är: George Sved som var ordförande i RFSL på 80-talet och förekommer i en av våra undersökta artiklar från -88 där han delar ut homofobipriset till Aftonbladet. Är idag enhetschef på Diskrimineringsombudsmannen. Anna Mohr som har jobbat inom RFSL och varit engagerad i rörelsen hela vår undersökta period.

Jon Voss som porträtteras i en av våra analyserade artiklar från 1979 och är nu chefredaktör för magasinet QX. Frågor som rör framför allt utvecklingen av mediernas bevakning. Största skillnaderna då och nu? Hur upplevde han beskrivningen av honom i artikeln/personporträttet 1979? Tankar kring stereotyper?

Kerstin Vinterhed valde vi till en början eftersom vi ville intervjuar någon av de journalister som skrivit artiklar 1979 och som sedan fortsatt på tidningen under en lång period. Vi ville ställa frågor om hur det talats om frågorna på redaktionen och förändringar över tid. Kerstin Vinterhed hade jobbat på Dagens Nyheter 1965-2008 och därför kändes hon klockren. Under fortsatt arbete fick vi veta att Kerstin Vinterhed blev tilldelad RFSL:s homofobipris 1979 (samma år som hon skrev porträttet om Jon Voss, dock fick hon inte priset på grund av den artikeln). Vi diskuterade hur vi skulle göra med den här intervjun och bestämde oss för att intervjuar henne och då naturligtvis även tala med henne om det här priset. Vi ansåg att det kunde vara intressant att höra hur hon sett på förändringarna ”utifrån” med tanke på att hon ändå varit så länge på Dagens Nyheters redaktion. Efter intervjun tyckte vi att det som var mest intressant var diskussionen kring artikeln om Jon Voss.

Martin Andreasson är statsvetare och i dag anställd som utredare i riksdagen. Vi intervjuade honom eftersom han skrivit boken *Öppenhet och motstånd* där han gjort en liknande undersökning som vi. Vi intervjuade honom för att få kommentarer till förändringar som skett efter hans undersökning, om språkbruket (som ett kapitel i hans bok behandlar) och för att bolla våra resultat med honom. Vi fick höra från många att han är en person som ”kan allt på sina fem fingrar” inom vårt forskningsområde och med bra koll på medier.

Annika Hamrud har varit journalist på Dagens Nyheter i 19 år. Vi ville intervjuar henne eftersom vi fick veta att hon är en av två journalister som länge drivit HBT-frågorna på tidningen. Vi talade med henne om redaktionella förändringar över tid, språkbruket samt lät henne kommentera en hel del av våra resultat.

De vi inte hann intervjuar när vi var i Stockholm eller kom på senare att vi ville ha kommentarer från ringde vi under de sista veckorna. Calle Norlén kunde inte göra en telefonintervju, så till honom fick vi skicka frågor över mail. Lukas Romson kontaktade vi i ett ganska sent skede, för att vi inte hade fått tillfredsställande kommentarer angående porträtteringen av transpersoner. Vi skrev ett mail och förklarade vad vi undrade över och fick ett väldigt uttömmande svar, varför det inte var idé att göra någon telefonintervju också. Vi bestämde ändå att vi kunde använda hans kommentarer i två av artiklarna, men inte som pratminut.

Vi försökte få tag på Thorbjörn Larsson eftersom han var chefredaktör på Aftonbladet 1988 och är i dag chefredaktör på Dagens Nyheter. Vi var intresserade av att tala med honom om att man knappt skrev om frigörelseveckan alls 1988 och om dagsläget när man skriver så ofantligt mycket. Våra försök att få kontakt med honom visade sig vara förgäves. Vi diskuterade fram och tillbaka om vi skulle kontakta andra redaktörer eller chefredaktörer. Men när vi gjorde det började det kännas lite oklart vad vi ville prata med dem om, eller framför allt vad de skulle ge oss för svar som vi inte redan kände till. Vi hade redan fått bra förklaringar av andra intervjupersoner om varför man skrev lite 1988 och varför man skriver så mycket nu. Det kändes onödigt att göra de intervjuerna bara *för att*.

Två personer som vi från början ville intervjua visade sig vara döda i dag. En av dem var Eva X Moberg som förekom vid flera tillfällen i Aftonbladet 1998 med krönikor och analyserande artiklar på kultursidorna. Hennes artiklar skiljde sig från övriga artiklar i tidningen det året och därför var hon extra intressant. Den andra är Sten Pettersson, en veteran inom RFSL, som intervjuades i flera artiklar från 1979.

Publicering och målgrupp

Om ett magasin av den här typen skulle ges ut passar det nog bäst in i en samhällstidskrift, kanske *Republic service*. Bäst hade det förstås passat i en tidskrift med akademiska förtecken, av typen *Bang*, men formatet och innehållet är inte riktigt de rätta för det. Man skulle kunna tänka sig magasinet som en specialutgåva av *Kom ut* eftersom det handlar om Pride och HBT-frågor. Vi har tänkt oss en målgrupp som både är intresserad av journalistik och av fenomenet Pride, eller som åtminstone är särskilt intresserad av endera. Därför förutsätter vi att läsaren kan begreppen vi använder men vi förtydligar vissa saker med faktarutor. Vi lägger oss inte på en nivå där vi förklarar vad HBT är, vilket inte ens Aftonbladet och Dagens Nyheter längre gör.

Bildrättigheter

När det i foto-bylinen står andra namn än våra egna gäller det bilder som vi har fått tillstånd att använda. Det gäller bilder vi fått låna av bekanta och när det står ”Foto: QX Arkiv/Eva Ejnerfors” så är det bilder från QX arkiv som Jon Voss, ansvarig utgivare, har gett oss tillstånd att använda. Fotografen är okänd. Bilden på Calle Norlén finns bland pressbilderna på hans sida. Där finns bilder som Sveriges Radio och Aftonbladet äger upphovsrätten till och dem fick vi inte använda. Den bild vi tog med finns ingen upphovsrätt till, det har vi dubbelkollat med Calle Norlén som sa att ”den är lika gratis som luften vi andas”.

Referenslista

Tryckta källor

Refererad litteratur

Andreasson, Martin: *Öppenhet och motstånd- om homosexualitet i massmedia 1990-1994* (Folkhälsoinstitutet, 1996)

Andreasson, Martin (red.) *Homo i folkhemmet – Homo- och bisexuella i Sverige 1950-2000* (Anamma böcker AB, 2000)

Brune, Ylva: Kapitlet ”Den dagliga dosen. Diskriminering i Nyheterna och Bladet” *Mediernas vi och dom – Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen* (SOU 2006: 21)

Brune, Ylva: *Svenska nyhetsmedier och mänskliga rättigheter* (SOU 2007: 102)

Domellöf-Wik, Maria: *Vart har analysen tagit vägen?* (JMG Granskaren nr 3, 1999)

Willow Arune: ”Transgender images in the media” i Castañeda, Laura och B. Campbell, Shannon (red.): *News and sexuality – Mediaportraits of Diversity* (SAGE Publications, 2006)

Edlund, Ann-Catrine, Erson, Eva och Milles, Karin: *Språk och kön* (Norstedts Akademiska Förlag, 2007)

Gross, Larry: *Up from Invisibility – Lesbians, gay men, and the media in America* (Columbia University Press, 2001)

Henriksson, Benny: *Fiendebilder – vinklingen av homosexualiteten i massmedierna* (Institutet för sociala studier 1990)

Johansson, Bengt: ”Journalistikens nyhetsvärderingar” i Nord, Lars och Strömbäck, Jesper (red.): *Medierna och demokratin* (Studentlitteratur AB, 2004)

McCombs, Maxwell E och Shaw, Donald L: ”The Agenda-setting function of mass media” i *The Public Opinion Quarterly* (Vol 36 nr 2, 1972)

Redler, Claes, Lönnqvist, Stefan och Lindfeldt, Erik: *Snuskigt, onaturligt, det var några av kommentarerna...* (Rosa rummets förlag 1983) Från början examensarbete vid Journalisthögskolan i Stockholm

Sahlman, Emma: *Hundbajs och bögrävd- en studie av mediernas skildring av hbt-personer* (Forum för levande historia 2005)

Icke refererad litteratur

Andreasson, Martin: *Öppenhet och massmedia- lesbiska och bögar i 1990-talets massmedia* (Lambda Nordica, vol 1 nr 1-2 Scandinavian University Press, 1995)

Brickell, Chris: *Heroes and invaders: gay and lesbian pride parades and the public/private distinction in New Zealand media accounts*, (Gender, place and culture, volume 7 nr. 2 june 2000)

De los Reyes, Paulina och Kamali, Masoud: *Bortom Vi och Dom – teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering* (SOU 2005:41)

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oskarsson, Henrik och Wägnerud, Lena: *Metodpraktikan* (Norstedts, 2007)

Kom Ut nr 4 1988 (RFSL, 1988)

Prissammanställning från RFSL över vilka som fått RFSL:s olika priser 1979-1998

www.rfsl.se
den 25/3 2009

http://www.rfsu.se/hetero-_bi-_och_homosexualitet.asp
den 10/4 2009

Muntliga källor

(Samtliga refererade)

Jon Voss 08-442 4959
31/3 2009, Stockholm

Anna Mohr 08-6124213
1/4 2009, Stockholm

Kerstin Vinterhed 08-6443179
31/3 2009, Stockholm

Anna Söderström 0709-166571
2/4 2009, Stockholm

Lukas Romson, moonwolf2@spray.se
Svar via mail 12/4 2009

Annika Hamrud 070-6201121
30/3 2009, Stockholm

Martin Andreasson 08-786 45 96
30/3 2009, Stockholm

Calle Norlén 070-8324238,
callenorlen@gmail.com
Svar via mail 6/4 2009

George Svéd 08-120 20 702
30/3 2009, Stockholm

Hanne Kjöllér 08-738 12 14
7/4 2009, telefonintervju

Bilaga: Kodbok

V1 Rubrik

V2 Reporterns namn

V3 Tidning

- 1 DN
- 2 Aftonbladet

V4 År

- 79 1979
- 88 1980
- 98 1981
- 08 2008

V5 Månad

- 6 juni
 - 7 juli
 - 8 augusti
- osv.

V6 Datum

- 1 1: e
- osv.

V7 Artikelns placering

- 1 Ettan
- 2 Annan sida
- 3 Nyhetssidor
- 4 Kultur/nöje

V8 Artikelns storlek

- 1 Upp till en kvarts sida
- 2 Upp till halv sida
- 3 Upp till hel sida
- 4 Upp till två sidor
- 5 Mer än två sidor

V9 Typ av artikel

- 1 Nyhetsartikel/reportage
- 2 Featureartikel
- 3 Krönika/kåseri
- 4 Debattartikel
- 5 Ledare/krönika på ledarsidan

6 Insändare

- 7 Annan typ av artikel
- 8 Notis

V10 Eget jobb/TT

- 1 Eget jobb
- 2 TT
- 3 Annat (t ex insändare)

V11 Huvudperson: Roll

- 1 Journalist
- 2 Paradpublik
- 3 Festivalbesökare
- 4 Arrangör/RFSL-aktiv/
uppträdare på Pride
- 5 Politiker
- 6 Framgår ej
- 7 Finns ej huvudperson

V12 Huvudperson: Kön

- 1 Man
- 2 Kvinna
- 3 Transperson
- 4 Annat
- 5 Framgår ej
- 6 Finns ej huvudperson

V13 Huvudperson: Sexuell läggning

- 1 Homosexuell
- 2 Heterosexuell
- 3 Bisexuell
- 4 Framgår ej
- 5 Finns ej huvudperson

V14 Person på bild 1: kön

- 1 Kvinna
- 2 Man
- 3 Transperson
- 4 Finns ej bild
- 5 Annat på bilden
- 6 Framgår ej

V15 Bild (om t ex personer utan anknnytning till text, neutrala bilder osv.)

V16 Artikelns ton

- 1 Neutral
- 2 Negativ
- 3 Positiv

V17 Förekommer negativ röst i artikeln (ngn som citeras)

- 1 Ja
- 2 Nej

V18 Perspektiv

- 1 Vi
- 2 De
- 3 Neutral

V19 Övrigt